

Miljöbalkens sanktionssystem m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2005/06:182 Miljöbalkens sanktionssystem m.m. jämte två följdmotioner med nio yrkanden. Därutöver behandlas 43 yrkanden från allmänna motionstiden 2005, varav 23 stycken behandlas i särskild ordning.

I propositionen föreslår regeringen ändringar i miljöbalkens sanktionssystem. Ändringarna berör såväl straffbestämmelserna i 29 kap. miljöbalken som bestämmelserna om miljöstraffavgifter i 30 kap. miljöbalken. Syftet med ändringarna av straffbestämmelserna är att göra dem tydligare och effektivare. En annan strävan med förslaget är att renodla sanktionssystemet och att undvika dubbla sanktioner i form av straff och miljöstraffavgift. Ändringarna i bestämmelserna om miljöstraffavgift avser att sådan även föreslås kunna påföras annan än näringsidkare, att utrymmet att inte påföra avgift vidgas något samt att ett beslut om miljöstraffavgift inte skall kunna verkställas förrän den avgiftsskyldige delgetts beslutet om avgift.

Propositionen innehåller även förslag syftande till att de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken skall få en tydligare struktur samt att det föreslås att hushållningsreglerna i 3 och 4 kap. miljöbalken skall tillämpas även beträffande vissa anmälningspliktiga verksamheter.

Regeringen föreslår även att miljöorganisationers rätt att överklaga beslut och domar enligt miljöbalken utvidgas med avseende på vilka typer av avgöranden som får överklagas.

Dessa lagändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2007.

I propositionen föreslås också att riksdagen godkänner att SMHI deltar i ett europeiskt samarbete. Propositionen innehåller även ett förslag om en rättelse i lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och hamn.

Regeringen föreslår att denna lagändring träder i kraft den 1 augusti 2006.

Utskottet föreslår – med vissa lagtekniska justeringar – att riksdagen antar regeringens förslag och avslår samtliga yrkanden i följdmotionerna.

I motionsyrkandena från allmänna motionstiden 2005 lämnas förslag som dels avser förändringar i miljöbalken och dess följdförfattningar, dels bl.a. förslag om ekonomiska styrmedel. Utskottet avstyrker även dessa förslag.

I betänkandet finns 12 reservationer och 5 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning	8
Propositionens huvudsakliga innehåll	9
Motioner från allmänna motionstiden 2005	10
Utskottets överväganden	11
Miljöbalkens sanktionssystem m.m.	11
Övriga motioner från allmänna motionstiden 2005	19
Övrigt om miljöorganisationers klagorätt	19
Styrmedel m.m.	20
Allmänna miljöbalksfrågor m.m.	22
Frågor om naturreservat m.m.	24
Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden	27
Reservationer	29
1. Omfattningen av miljöorganisationers klagorätt, punkt 1 (kd, mp)	29
2. Omfattningen av miljöorganisationers klagorätt, punkt 1 (v)	30
3. Kriterier för vilka miljöorganisationer som har klagorätt, punkt 2 (kd)	31
4. Kriterier för vilka miljöorganisationer som har klagorätt, punkt 2 (v)	32
5. Kriterier för vilka miljöorganisationer som har klagorätt, punkt 2 (mp)	34
6. Miljöorganisationers rätt att överklaga i andra regelverk än miljöbalken, punkt 7 (kd, mp)	35
7. Miljöförbättrande åtgärder bör löna sig, punkt 9 (m, fp, kd, c)	35
8. Lagstiftningsfrågor m.m., punkt 11 (m)	36
9. Egenkontroll genom certifierade miljöledningssystem, punkt 12 (m, fp, kd, c)	36
10. Frågor om naturreservat m.m., punkt 13 (kd)	37
11. Frågor om naturreservat m.m., punkt 13 (v, mp)	38
12. Miljöbalkens följdförfattningar, punkt 14 (mp)	39
Särskilda yttranden	40
1. Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden, punkt 15 (m)	40
2. Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden, punkt 15 (fp)	40
3. Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden, punkt 15 (kd)	40
4. Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden, punkt 15 (c)	40
5. Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden, punkt 15 (mp)	41

<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	42
Propositionen	42
Följdmotioner	42
Motion väckt med anledning av redog. 2005/06:RRS14	43
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	43
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	48
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	74

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Omfattningen av miljöorganisationers klagorätt**

Riksdagen antar 16 kap. 13 § första stycket regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:182 punkt 1 i denna del och avslår motionerna 2005/06:Ju420 yrkande 7 i denna del, 2005/06:MJ57 yrkande 2, 2005/06:MJ58 yrkandena 3–6 och 2005/06:MJ596 yrkande 25.

Reservation 1 (kd, mp)

Reservation 2 (v)

2. **Kriterier för vilka miljöorganisationer som har klagorätt**

Riksdagen antar 16 kap. 13 § andra stycket regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:182 punkt 1 i denna del och avslår motionerna 2005/06:Ju420 yrkande 7 i denna del, 2005/06:MJ57 yrkandena 1 och 3, 2005/06:MJ58 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:MJ596 yrkande 40.

Reservation 3 (kd)

Reservation 4 (v)

Reservation 5 (mp)

3. **De särskilda straffreglerna**

Riksdagen antar 29 kap. 11, 12 och 14 §§ regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken med den ändringen att bestämmelserna får den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2005/06:182 punkt 1 i denna del.

4. **Överträdelse av villkor meddelade i samband med lagligförklaring**

Riksdagen antar 17 § regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken med den ändringen att bestämmelsen får den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2005/06:182 punkt 1 i denna del.

5. **Lagförslagen i övrigt**

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i miljöbalken,
 - b) lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken,
 - c) lag om ändring i lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlyssning av allmän farled och allmän hamn,
- i den mån lagförslagen inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:182 punkt 1 i denna del och avslår motionerna 2005/06: MJ203 och 2005/06: MJ204 yrkandena 1–3.

6. SMHI:s deltagande i EUMETNET

Riksdagen godkänner att Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut SMHI deltar som medlem i Conference of the National Meteorological Services in Europe, EUMETNET. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:182 punkt 2.

7. Miljöorganisationers rätt att överklaga i andra regelverk än miljöbalken

Riksdagen avslår motion 2005/06: MJ596 yrkande 41.

Reservation 6 (kd, mp)

8. Styrmedel m.m.

Riksdagen avslår motion 2005/06: MJ525 yrkandena 3 och 4.

9. Miljöförbättrande åtgärder bör löna sig

Riksdagen avslår motion 2005/06: MJ532 yrkande 2.

Reservation 7 (m, fp, kd, c)

10. Styrmedel avseende den enskildes miljöval

Riksdagen avslår motion 2005/06: MJ532 yrkande 16.

11. Lagstiftningsfrågor m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06: MJ522 yrkande 15 och 2005/06: MJ596 yrkande 12.

Reservation 8 (m)

12. Egenkontroll genom certifierade miljöledningssystem

Riksdagen avslår motion 2005/06: MJ522 yrkande 16.

Reservation 9 (m, fp, kd, c)

13. Frågor om naturreservat m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06: MJ412 yrkande 3, 2005/06: MJ439 yrkande 2, 2005/06: MJ447 yrkande 4 och 2005/06: Bo245 yrkande 2.

Reservation 10 (kd)

Reservation 11 (v, mp)

14. Miljöbalkens följdförfattningar

Riksdagen avslår motion 2005/06: MJ448 yrkande 7.

Reservation 12 (mp)

15. Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Fi7 yrkandena 7 och 9, 2005/06: MJ232, 2005/06: MJ339 yrkandena 1 och 3, 2005/06: MJ361 yrkandena 2 och 4, 2005/06: MJ394 yrkandena 19 och 34, 2005/06: MJ412 yrkandena 1, 2 och 4, 2005/06: MJ441 yrkandena 14 och 15, 2005/06: MJ449 yrkandena 37 och 55, 2005/06: MJ523 yrkande 6, 2005/06: MJ596 yrkandena 24 och 26, 2005/06: N309 yrkande 3, 2005/06: N445 yrkande 11 och 2005/06: N480 yrkande 14.

Stockholm den 1 juni 2006

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Åsa Domeij

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Domeij (mp), Sinikka Bohlin (s), Alf Eriksson (s), Rune Berglund (s), Sven Gunnar Persson (kd), Kjell-Erik Karlsson (v), Christina Axelsson (s), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Sverker Thorén (fp), Jan-Olof Larsson (s), Christin Hagberg (s), Ann-Kristine Johansson (s), Cecilia Widegren (m), Marie Wahlgren (fp), Claes Västerteg (c) och Jeppe Johnsson (m).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet dels regeringens proposition 2005/06: 182 Miljöbalkens sanktionssystem, m.m. jämte två följdmotioner med nio yrkanden, dels 43 yrkanden från allmänna motionstiden 2005 i frågor som rör lagstiftning och administration.

Regeringen bemyndigade den 22 december 1999 chefen för Miljödepartementet att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att utvärdera tillämpningen av miljöbalken och lämna förslag till nödvändiga reformer (dir. 1999:109). Kommittén antog namnet Miljöbalkskommittén. I mars 2004 redovisade kommittén delbetänkandet Miljöbalkens sanktionssystem och hänsynsregler (SOU 2004:37). Betänkandet innehåller flera lagförslag som behandlas i denna proposition. Förslagen rör huvudsakligen utformningen av miljöbalkens straffbestämmelser, utformningen av regelverket för miljöstraffavgifter och de allmänna hänsynsreglerna. Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet (dnr M2005/1361/R).

Förslagen till de straffbestämmelser som rör Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 648/2004 av den 31 mars 2004 om tvätt- och rengöringsmedel, nr 1830/2003 av den 22 september 2003 om spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade organismer och spårbarhet av livsmedel och foderprodukter som är framställda av genetiskt modifierade organismer och om ändring av direktiv 2001/18/EG samt nr 1946/2003 av den 15 juli 2003 om gränsöverskridande förflyttning av genetiskt modifierade organismer har beretts med Miljööverdomstolen och åklagarmyndigheten. De förslag om ändring i miljöbalken och lagen (1998:811) om införande av miljöbalken som hör samman med Århuskonventionen har beretts genom remittering av en promemoria som upprättats i Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet. Remissvaren och en sammanställning av dessa finns tillgängliga i departementet (dnr M2005/6126/R).

Förslaget till ändring i 1 b § andra stycket lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn är föranlett av att ordet ”miljöbalken” av misstag inte fanns med i lagtexten när paragrafen senast ändrades, trots att det ordet uppenbarligen var avsett att finnas med. Förslaget i denna del behöver inte beredas utöver den beredning som inom Regeringskansliet normalt sker mellan departementen.

Lagförslaget har granskats av Lagrådet. Med anledning av vissa av Lagrådets synpunkter har förslaget justerats. Därutöver anförs i propositionen att regeringen avser att återkomma med anledning av vissa synpunkter som Lagrådet framfört. Några redaktionella ändringar har också gjorts.

Lagförslagen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna.

Förslaget om att Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut SMHI skall få delta som medlem i Conference of the National Meteorological Services in Europe (EUMETNET) är föranlett av att EUMETNET har övergått från ett informellt nätverk till en associationsform som enligt fransk rätt är en juridisk person. SMHI har deltagit i det informella nätverket. Någon ytterligare beredning av denna fråga har inte bedömts nödvändig.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen anför regeringen under rubriken Propositionens huvudsakliga innehåll följande. Regeringen föreslår ändringar i miljöbalkens sanktionssystem. Det övergripande syftet är att förtydliga och bättre avgränsa det straffbara området och samtidigt göra de straffrättsliga reglerna i miljöbalken mera effektiva. Detta gäller inte minst för den centrala straffbestämelsen om miljöbrott. En utgångspunkt är också att renodla miljöbalkens sanktionssystem på ett sådant sätt att de allvarigaste överträdelsena omfattas av straffansvar medan de mindre allvarliga i stället fångas upp av andra sanktioner och medel för efterlevnad. En strävan är att undvika att samma gärning omfattas av dubbla sanktioner i form av straff och miljö-sanktionsavgift.

För att åstadkomma större flexibilitet i fråga om val av sanktioner föreslås att miljöstraffavgift skall kunna åläggas även andra än näringsidkare. Vidare föreslås att utrymmet för att inte påföra miljöstraffavgift utvidgas något och att ett beslut om miljöstraffavgift inte skall kunna verkställas förrän den avgiftsskyldige delgetts beslutet om avgift.

De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken föreslås få en tydligare struktur. Dessutom föreslås att hushållningsreglerna i 3 och 4 kap. miljöbalken skall tillämpas även i fråga om vissa anmälningspliktiga verksamheter och åtgärder.

I enlighet med vad regeringen angav i propositionen om Århuskonventionen (prop. 2004/05:65) innehåller denna proposition även förslag om omfattningen av miljöorganisationers rätt att överklaga enligt 16 kap. 13 § miljöbalken.

Dessa lagändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2007.

I propositionen föreslås också att riksdagen godkänner att Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut SMHI deltar som medlem i Conference of the National Meteorological Services in Europe (EUMETNET).

Propositionen innehåller även ett förslag om rättelse i en bestämmelse i lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn. Denna lagändring föreslås träda i kraft den 1 augusti 2006.

Motioner från allmänna motionstiden 2005

De motioner som berör regeringens förslag behandlas under avsnittet Miljöbalkens sanktionssystem m.m. medan övriga motionsförslag har sorterats in under ett antal rubriker. Motionerna rör sådant som miljöorganisationers klagorätt i andra lagar än miljöbalken, ekonomiska styrmedel, egenkontroll genom miljöledningssystem, skyddade områden, kommunernas möjligheter att ställa lokala utsläppskrav, lokal förvaltning m.m.

Utskottets överväganden

Miljöbalkens sanktionssystem m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet ställer sig bakom vad som anförs i propositionen och antar – med vissa lagtekniska justeringar – regeringens förslag. Vidare avstyrks två motionsyrkanden (kd), fyra motionsyrkanden (v) och sex motionsyrkanden (mp) om miljöorganisationers klagorätt samt fyra motionsyrkanden (m) om miljöstraffsavgifter.

Jämför reservationerna 1 (kd, mp), 2 (v), 3 (kd), 4 (v) och 5 (mp).

Bakgrund

Inom miljörätten finns två olika sanktionstyper, miljöstraffsavgifter och straffbelagda gärningar. Miljöstraffsavgifter är en administrativ sanktion som tas ut av näringsidkare som i sin verksamhet överträder vissa miljöskyddsregler. Till skillnad från de straffbelagda gärningarna krävs det inte uppsåt eller oaktsamhet för att miljöstraffsavgift skall utgå utan det räcker med att en överträdelse rent objektivt kan konstateras. På miljöstraffrättens område finns vidare ett stort antal s.k. blankettstraffstadganden. Detta är en lagstiftningsteknik som innebär att den straffbelagda gärningen inte finns beskriven i straffbestämmelsen. I stället hänvisar straffstadgandet till andra bestämmelser där handlingsregeln framgår. Detta rör sig ofta om förordningar beslutade av regeringen och föreskrifter beslutade av en myndighet eller kommun. Av nyare rättspraxis följer att regeringsformens normgivningsregler lägger hinder i vägen för att sanktionera åsidosättande av en handlingsregel som meddelats av en förvaltningsmyndighet med fängelsestraff, om detta sker genom ett blankettstraffstadgande. I propositionen finns en kort redogörelse för de regler som gäller i dag.

Propositionen

Utöver den ovan redovisade sammanfattningen av propositionens innehåll kan följande anföras. Regeringen anger i propositionen vissa allmänna utgångspunkter för hur miljöbalkens sanktionssystem bör vara utformat. Rent generellt bör de handlingsregler som, om de överträds, skall föranleda straffansvar i första hand framgå av lag eller av föreskrifter som regeringen meddelat. Föreskrifter som inte behöver sanktioneras med strängare straff än böter skall dock kunna meddelas av statliga förvaltningsmyndigheter eller kommuner. Målsättningen är att miljörättens straffbestämmelser i så stor utsträckning som möjligt skall samlas i 29 kap. miljöbalken.

Sådana straffbestämmelser som sanktionerar bestämmelser i EG-förordningar bör vara tydligare och bättre avgränsade än i dag, och det bör i den svenska straffbestämmelsen anges vilka artiklar i en EG-förordning som är straffsanktionerade. Slutligen eftersträvas en större renodling av sanktions-systemet. Dubbla sanktioner – straff och miljöstraffavgift – bör inte förekomma för samma gärning. Miljöstraffavgifterna är lämpliga för gärningar som är mindre allvarliga.

De särskilda straffreglerna

I propositionen föreslås utifrån redovisade utgångspunkter en ombearbetning av 29 kap. miljöbalken. Förslaget innebär att straffbestämmelserna förtydligas och avgränsas. Den centrala bestämmelsen om miljöbrott i 29 kap. 1 § miljöbalken ändras bl.a. så att det tydligare framgår att den är ett farebrott genom att brottet skall anses fullbordat redan när ett utsläpp av ett ämne skett, enligt de förutsättningar som framgår av lagtexten. Vissa nya särskilda straffbestämmelser införs, såsom brott mot områdesskydd (29 kap. 2 § miljöbalken) och artskyddsbrott (29 kap. 2 b § miljöbalken). Straffkatalogerna i 29 kap. 8 och 9 §§ miljöbalken omdisponeras så att de gärningar som har så högt straffvärde att fängelse bör ingå i straffskalans placeras i det förstnämnda stadgandet. Förändringar föreslås i straffskalorna, främst i skärpande riktning. Omfattningen av det s.k. ringaudantaget och av åtalsprövningsregeln (29 kap. 11 § miljöbalken) förändras.

Miljöbalkens hänsynsregler

Miljöbalkens regler om val av lämplig plats för en verksamhet eller åtgärd förtydligas och samlas i de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. Detta innebär att bestämmelsen om planöverensstämmelse i 16 kap. 4 § miljöbalken flyttas till 2 kap. Platsvalsregelns hänvisning till miljöbalkens portalparagraf tas bort. De bestämmelser i miljöbalken som anger när hushållningsreglerna i 3 och 4 kap. miljöbalken skall tillämpas görs tydliga. Tillämpningsområdet utökas till att även avse anmälningsärenden som gäller miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet liksom vid anmälningar för samråd beträffande verksamheter och åtgärder som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön. I konsekvens med detta upphävs bestämmelsen i 1 kap. 2 §. Dispositionen av hänsynsreglerna ändras så att de bättre återspeglar den prövningsordning enligt vilken reglerna normalt bör tillämpas. För att göra dispositionen tydligare införs nya rubriker i 2 kap.

Miljöorganisationers rätt att överklaga domar och beslut enligt miljöbalken

Miljöorganisationers rätt att överklaga domar och beslut enligt miljöbalken föreslås omfatta villkor och andra bestämmelser i ett tillstånd, ett godkännande eller en dispens även om domen eller beslutet är ett resultat av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 6 eller 8 § miljöbalken eller

7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Motsvarande gäller i fråga om domar och beslut om lagligförklaring enligt 17 kap. lagen (1998:811) om införande av miljöbalken.

SMHI:s deltagande i ett europeiskt samarbete

Riksdagen föreslås godkänna att Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut SMHI deltar som medlem i Conference of the National Meteorological Services in Europe (EUMETNET) vilket nyligen ombildats från informellt nätverk till en juridisk person.

Övrigt

Som framgår ovan innehåller propositionen även förslag som berör reglerna i 30 kap. miljöbalken om miljöstraffavgifter och en rättelse i en bestämmelse i lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn.

Motionerna

Miljöorganisationers klagorätt

I följdmotionerna till propositionen, och även i ett par motioner från allmänna motionstiden 2005, krävs tillkännagivanden om att regeringen skall återkomma med förslag om utvidgad klagorätt för miljöorganisationer enligt 16 kap. 13 § miljöbalken. Motionärerna betonar allmänt sett värdet av att miljöorganisationernas engagemang och kompetens tas till vara.

I motion MJ596 (kd) yrkande 40 framförs att kravet att en organisation skall ha minst 2 000 medlemmar för att omfattas av klagorätten är alltför strängt. Detta krav stänger ute lokala organisationer och även sådana som är särskilt inriktade på en speciell nisch. Regeringen bör vidare återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som innebär att det i miljöbalken stadgas om möjlighet att överklaga beslut om åtgärdsprogram eller andra myndighetsbeslut i vattenplaneringsprocessen (yrkande 25).

I motion MJ57 (v) yrkande 1 begärs att kravet på medlemsantal skall sänkas till 1 500 medlemmar eller olika personer som ekonomiskt stöder organisationens verksamhet. Därutöver bör det nuvarande kriteriet att en organisation måste vara en ideell förening tas bort (yrkande 2). Vissa stora miljöorganisationer är stiftelser och har inga medlemmar men däremot stöder många människor organisationens verksamhet genom ekonomiska bidrag. Det nuvarande kravet på att föreningen skall ha varit verksam i Sverige i minst tre år bör sänkas till två år (yrkande 3). Miljöorganisationer bör enligt motion Ju420 (v) yrkande 7 rent allmänt ges ökade möjligheter att överklaga i miljöprocesser. Förutom de redan nämnda aspekterna bör möjligheten att överklaga omfatta andra typer av organisationer, såsom friluftsföreningar, och föreningar bör få möjlighet att söka ekonomiskt stöd för miljöjuridiskt arbete.

I motion MJ58 (mp) yrkande 1 begärs att kravet på medlemsantal sänks till 500 medlemmar. Kravet på verksamhetstid bör sänkas till ett år (yrkande 2). Klagorätten bör även utvidgas till att omfatta andra organisationer än sådana som har till ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen, såsom friluftorganisationer (yrkande 3). Rätten att överklaga bör utsträckas till att också omfatta beslut i anmälningspliktiga ärenden (yrkande 4) och tillsynsbeslut (yrkande 5). Vidare bör miljöorganisationer ges rätt att initiera omprövningar av tillstånd och ha möjlighet att överklaga avgöranden i sådana ärenden (yrkande 6).

Miljösanktionsavgifter

I motion MJ203 (m) yrkas att systemet med miljösanktionsavgifter bör ses över. Relativt små överträdelser kan innebära stora konsekvenser för små näringsidkare. Sanktioner måste vara proportionerliga jämfört med överträdelser.

Enligt motion MJ204 (m) yrkande 1 bör begränsningen att endast näringsidkare kan åläggas miljösanktionsavgift tas bort, så att likhet gäller mellan privata och offentliga aktörer. Det bör också finnas möjlighet till skälighetsbedömningar vid påförande av miljösanktionsavgifter (yrkande 2). Vissa mindre näringsidkare kan drabbas av höga avgifter för smärre förseelser. En översyn av miljöreglerna bör också göras, i syfte att minska antalet och förenkla dem (yrkande 3). Det finns många företagare som har svårt att känna till alla regler och därför bryter mot dem utan att veta om det.

Utskottets ställningstagande

Det har inte framförts några erinringar mot regeringens förslag motionsledes. Utskottet har uppmärksammat på vissa lagtekniska detaljer i förslaget som lämpligen bör justeras. Dessa framgår av bilaga 3 och kommenteras nedan. Frånsett de nämnda justeringarna ställer sig utskottet bakom regeringens förslag i övrigt och tillstyrker propositionen i dessa delar.

Av utskottet föreslagna ändringar

I regeringens förslag till ny lydelse av 29 kap. 11 § miljöbalken bör hänvisningen till första stycket i 5 § tas bort, eftersom det sistnämnda stadgandet endast har ett stycke.

De föreslagna ändringarna av de materiella straffstadgandena har föranlett förslag till konsekvensändringar i bestämmelsen om förverkande i 29 kap. 12 § miljöbalken. I förslaget till 12 § andra stycket har emellertid en äldre lydelse av lagtexten använts som utgångspunkt för ändringarna. Vidare kan tilläggas att den nuvarande lydelsen tillkom som en del av en översyn av bestämmelserna om förverkande i samband med brott. Översynen genomfördes till följd av Sveriges åtaganden inom EU (se prop. 2004/05:135, bet. 2004/05JuU13, rskr. 2004/05:237). Ändringarna syftade

bl.a. till att möjligheterna att förverka utbyte av brott utvidgades till att avse samtliga brott med mer än ett års fängelse i straffskalan. I det nu aktuella lagförslaget omfattas dock artskyddsbrott enligt 29 kap. 2 b § miljöbalken, vilket faller inom denna kategori, inte av 12 §. Enligt vad utskottet inhämtat från Regeringskansliet har detta inte varit avsikten. Där- emot borde bestämmelsen om förverkande inte omfatta förseelse mot områdesskydd enligt 29 kap. 2 a § miljöbalken (där endast böter ingår i straffskalan). Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att konsekvens- ändringarna i 29 kap. 12 § miljöbalken skall göras med utgångspunkt från stadgandets nu gällande lydelse och att samtliga brott i 29 kap. miljöbal- ken med mer än ett års fängelse i straffskalan skall omfattas av bestämmel- sens tillämpningsområde. Bestämmelsen bör därför utvidgas till att även avse artskyddsbrott. Några ytterligare justeringar i stadgandets hänvis- ningar föreslås också.

I förslaget till 29 kap. 14 § miljöbalken bör en felskrivning rättas. Slut- ligen har i 17 § tredje stycket lagen (1998:811) om införande av miljöbal- ken en del av bestämmelsens nuvarande lydelse, som föreslås vara oförändrad, av förbiseende fallit bort ur texten i förslaget.

Utvidgad klagorätt för miljöorganisationer

Det har i ett flertal motioner föreslagits att riksdagen skall göra tillkännagi- vanden i samband med antagandet av berörd proposition avseende miljöor- ganisationers talerätt. Enligt 16 kap. 13 § miljöbalken får vissa domar eller beslut överklagas av ideella föreningar som enligt sina stadgar har till ända- mål att tillvarata naturskydds- och miljövärdintressen, såvitt gäller domar eller beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt miljöbalken. För att ha rätt att överklaga måste en förening ha bedrivit verksamhet i Sve- rige i minst tre år och ha lägst 3 000 medlemmar. I samband med införandet av miljöbalken uttalades beträffande dessa krav att någon form av avgränsning av överklaganderätten måste ske (se prop. 1997/98:45 s. 489 f. och bet. 1997/98:JoU20 s. 104 f.). Skälen för kravet på verksamhets- tid och medlemsantal var att förhållandet att en organisation verkat under en inte alltför kort tid tyder på att det föreligger stadga och livskraft i orga- nisationen samt att ett någorlunda stort medlemsantal tyder på att det finns god uppslutning kring organisationen och dess arbete. Att klagorätten endast borde omfatta ideella föreningar motiverades med att dessa var öppna för allmänheten och att allmänheten kunde bli medlemmar samt påverka verksamheten. Det erinrades även om att organisationer som inte uppfyller dessa krav kan tillföra ärenden utredning, även om inte organisa- tionen har ställning som part.

I nu aktuell proposition (s. 131 f.) anför regeringen att miljöorganisatio- ners möjlighet att överklaga behöver utvidgas. Sverige har internationella åtaganden som uppställer krav på att miljöorganisationer skall kunna över- klaga tillstånd, såsom Århuskonventionen. Vidare har tolkningen i rätts- praxis av möjligheten att överklaga kommit att bli mycket snäv. De nu

föreslagna förändringarna och förtydligandena innebär att miljöorganisationer ges rätt att överklaga domar som är resultatet av en begäran om omprövning enligt 24 kap. miljöbalken, villkor intagna i domar och beslut samt även avseende villkor som organisationen anser behövs men som inte har meddelats samt domar om lagligförklaring av vattenanläggningar enligt 17 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken. I propositionen hänvisar regeringen också till det arbete som sker på gemenskapsrättslig nivå med framtagandet av ett direktiv om tillgång till rättslig prövning och att det i samband med genomförandet av detta direktiv kan finnas anledning att ytterligare se över det svenska regelverket. Regeringen avser alltså att återkomma i frågan om miljöorganisationers talerätt och då ta hänsyn till den eventuella utveckling som sker på gemenskapsrättens område.

Utskottet kan också notera att riksdagen nyligen beslutat om en ny lag om rättsprövning av vissa regeringsbeslut (se bet. 2005/06:KU29, rskr. 2005/06:203). Ändringarna föranleds delvis av Sveriges tillträdande till Århuskonventionen. Där ställs i artikel 9.2 bl.a. kravet att vissa miljöorganisationer skall ha rätt att få den materiella och formella giltigheten av ett beslut, en handling eller en underlåtenhet som omfattas av artikel 6 i konventionen prövad av domstol eller något annat oberoende och opartiskt organ som inrättats genom lag. Utskottet har tidigare uttalat att avgränsningen av organisationers rätt att överklaga såvitt gäller krav på medlemsantal m.m. är förenlig med Århuskonventionens krav (bet. 2004/05:MJU11 s. 10 f.). Lagen om rättsprövning av vissa regeringsbeslut träder i kraft den 1 juli 2007. Den innebär bl.a. att miljöorganisationer ges möjlighet att hos Regeringsrätten ansöka om rättsprövning av sådana tillståndsbeslut som regeringen fattar som första instans och efter överklagande enligt 18 kap. miljöbalken, i de fall besluten är sådana som avses i artikel 9.2 Århuskonventionen.

Det pågår också visst utredningsarbete som påverkar de här behandlade frågorna. Den s.k. miljöansvarsutredningen har i delbetänkande SOU 2006:39 (främst s. 222 f.) föreslagit att miljöorganisationers klagorätt enligt 16 kap. 13 § miljöbalken även skall omfatta tillsynsbeslut enligt miljöbalken. Enligt Regeringskansliet kommer förslaget att remissbehandlas under våren.

Utskottet bedömer sammantaget att syftet med motionsyrkandena får anses till viss del tillgodosett. I övrigt framstår det som lämpligt att avvakta det pågående arbetet på området. Utskottet är därför inte berett att föreslå något riksdagsuttalande med anledning av motionerna MJ57 (v) yrkandena 1–3, MJ58 (mp) yrkandena 1–6, MJ596 (kd) yrkande 40 och Ju420 (v) yrkande 7. Motionerna bör lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Vid tidigare behandling av ett identiskt motionsyrkande om klagorätt beträffande beslut under vattenplaneringsprocessen har utskottet uttalat att åtgärdsprogrammen inte är direkt bindande för enskilda och inte kan anses

vara sådan myndighetsutövning mot enskild som kan överklagas. Det saknas skäl att nu ändra detta ställningstagande. Utskottet avstyrker därför motion MJ596 (kd) yrkande 25.

Miljösanktionsavgifter

I propositionen (främst s. 43 f.) anför regeringen att sanktionssystemet skall renodlas på så sätt att miljösanktionsavgifter – vilka är snabba, tydliga, schabloniserade och enkla – skall användas för förseelser som är mindre allvarliga medan de mer allvarliga förseelserna omfattas av straffansvar. För att det fortfarande skall finnas kraftfulla möjligheter att ge uttryck för samhällets reaktioner på brott begångna i näringsverksamhet är en viktig del av denna renodling också en förstärkning av systemet med företagsbot som har föreslagits i proposition 2005/06:59. Vidare skall situationen att både miljösanktionsavgift tas ut och straffansvar utkrävs undvikas, genom en åtalsprövningsregel (29 kap. 11 § miljöbalken). Utskottet ställer sig bakom regeringens ståndpunkter och bedömer att syftet med motion MJ203 får anses till viss del tillgodosett. Motionen avstyrks.

När det gäller likabehandling av privata och offentliga aktörer anförs i propositionen (s. 48 f.) att det är otillfredsställande med en ordning där överträdelser som begås av t.ex. en kommun i vissa fall är befriade från avgift samtidigt som en näringsidkare som bedriver samma typ av verksamhet kan påföras avgifter. Myndigheternas verksamheter bör alltså inte falla utanför tillämpningsområdet för miljösanktionsavgifterna, varför avgränsningen att sådan bara kan påföras näringsidkare tas bort. Myndighetsutövning bör däremot falla utanför tillämpningsområdet. Motion MJ204 (m) yrkande 1 är därmed tillgodosedd genom förslaget i propositionen och något riksdagsuttalande behövs inte.

När det gäller skälighetsbedömningar anför regeringen i propositionen (s. 50 f.) att det nuvarande systemet med miljösanktionsavgifter har kritiserats för att vara för oflexibelt och för att det kan leda till orimliga resultat. Det kan också noteras att Europadomstolen i sin praxis av rättssäkerhetsskäl uppställt kravet att presumtioner av straffrättslig karaktär skall hållas inom rimliga gränser och att det skall göras en nyanserad och inte alltför restriktiv prövning av befrielsegrunderna i varje enskilt fall. Möjligheterna till avgiftsbefrielse bör därför utvidgas. Det bör därför bli möjligt att låta bli att ta ut avgift när det vore oskäligt med hänsyn till allvarlig sjukdom som gjort det omöjligt att uppfylla det som ålegat den avgiftsskyldige, omständigheter som inte kunnat eller borde ha förutsetts eller som den avgiftsskyldige inte kunnat påverka, vad den avgiftsskyldige gjort för att undvika att en överträdelse skulle inträffa eller att straffrättsligt ansvar redan dömts ut för samma överträdelse. Det skall fortfarande vara fråga om undantagssituationer, men det bör vara möjligt att beakta den subjektiva sidan av gärningen. Bagatellöverträdelser som att anmälan gjorts till fel myndighet kan också vara ett fall där befrielse från avgift kan komma i fråga. I det fallet har den avgiftsskyldige vidtagit en i och för sig korrekt

åtgärd för att undvika överträdelse men inte lyckats fullt ut, och det skulle då kunna framstå som oskäligt att kräva betalning av miljö sanktionsavgift. Vad gäller detta fall samt sådant som sjukdom bör det främst komma i fråga att beakta omständigheten beträffande privatpersoner samt mindre företag. Någon möjlighet att jämka avgiften bör dock av effektivitetsskäl inte införas. Lagrådet har i sitt yttrande över lagförslaget anfört att det mot bakgrund av de krav som ställs i Europakonventionen krävs något mer nyanserade möjligheter att besluta om befrielse från miljö sanktionsavgift eller att sätta ned avgiftens storlek i det enskilda fallet än som föreslagits i denna proposition. I det nu aktuella förslaget har möjligheterna till befrielse från miljö sanktionsavgift utvidgats i förhållande till vad som gäller i dag men regeringen avser, med anledning av Lagrådets synpunkter, att återkomma i frågan. Utskottet föreslår i avvaktan på det vidare arbetet att motion MJ204 (m) yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller översyn och minskning av miljöreglerna anförs i propositionen att syftet med de nu föreslagna ändringarna är att renodla systemet genom att bl.a. undvika dubbelbestraffning (dvs. att både miljö sanktionsavgift och straffrättsligt ansvar kan utkrävas för samma förseelse). Vidare är förslaget om nya straffbestämmelser delvis motiverat av att dessa skall bli tydligare så att det skall gå att se för den enskilde vad som är straffbart. I betänkande 2004/05:MJU15 En effektivare miljöprövning behandlade utskottet vissa lagstiftningsförslag som hade det övergripande syftet att göra miljöprövningen snabbare och enklare utan att åsidosätta hälso- och miljöskyddet. I samband därmed behandlade utskottet även motionsförslag med innebörden att en översyn av miljöbalken borde göras i syfte att bl.a. minska antalet regler. Utskottet avstyrkte förslaget med hänvisning till att Miljöbalkskommitténs arbete närmade sig slutfasen och att riksdagen i detta skede inte borde uttala att uppdraget borde utökas. Från Regeringskansliet har inhämtats att arbetet pågår med att göra de förordningsändringar som behövs, bl.a. i förordningen (1988:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, till följd av de beslutade ändringarna i miljöprövningsreglerna. Utskottet avstyrker med det anförda motion MJ204 (m) yrkande 3, till den del den inte kan anses tillgodosedd.

Övriga motioner från allmänna motionstiden 2005

Övrigt om miljöorganisationers klagorätt

Utskottets förslag i korthet

Utskottet hänvisar främst till pågående arbete på området och avstyrker en motion (kd) om miljöorganisationers talerätt i vissa speciallagar.

Jämför reservation 6 (kd, mp).

Motionen

Regeringen bör enligt motion MJ596 (kd) yrkande 41 lägga fram förslag till lagändring så att det i samtliga lagar som anges i 1 kap. 2 § miljöbalken införs en bestämmelse om möjlighet för miljöorganisationer att överklaga myndighetsbeslut. Ett exempel på en sådan lag är naturgaslagen (2005:403).

Utskottets ställningstagande

I 1 kap. 2 § miljöbalken stadgas – såvitt här är aktuellt – att hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken skall tillämpas vid prövningen enligt vad som är föreskrivet i vissa speciallagar, bl.a. luftfartslagen (1957:297), väglagen (1971:948), plan- och bygglagen (1987:10), lagen (1995:1649) om byggande av järnväg, ellagen (1997:857) och den ovan nämnda naturgaslagen. Det kan här anmärkas att denna bestämmelse nu föreslås upphävas. Utskottet vill beträffande miljöorganisationers klagorätt enligt dessa lagar hänvisa till vad som ovan anförts om genomförda åtgärder som är i linje med motionärernas önskemål, främst den av riksdagen nyligen antagna lagen om rättsprövning av vissa regeringsbeslut. Därutöver kan tilläggas att den s.k. PBL-kommittén nyligen avgivit slutbetänkandet *Får jag lov? Om planering och byggande* (SOU 2005:77). I betänkandet (se främst s. 862 f.) föreslås att sådana miljöorganisationer som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken skall ha rätt att överklaga vissa beslut i planeringsprocessen som har miljöpåverkan. Förslagen motiveras delvis med Sveriges anslutning till Århuskonventionen. PBL-kommitténs förslag bereds i Regeringskansliet. Utskottet är med hänsyn till det anförda inte berett att föreslå något riksdagsuttalande i berört avseende. Motion MJ596 (kd) yrkande 41 avstyrks därmed.

Styrmedel m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker två motionsyrkanden (m, kd, c, mp) samt två motionsyrkanden (c) om ekonomiska styrmedel och en integrerad produktpolitik. Utskottet hänvisar främst till tidigare ställningstagande och till det pågående arbetet på området.

Jämför reservation 7 (m, fp, kd, c).

Motionerna

I motion MJ525 (fp, kd, c, mp) yrkande 3 anförs att ekonomin på sikt måste omfattas av ett regelverk som ser till att alla ekonomiska verksamheter betalar dem som tar hand om deras miljöpåverkan. Det är först då som alla aktörers ekonomiska vardagsbeslut kommer att verka för, snarare än emot, en hållbar utveckling. Då kommer också de gröna näringarna, som hittills utan ersättning förvaltats de livsnödvändiga ekosystemtjänster som återskapar förnybara resurser av avfall och utsläpp, att få betalt efter hur mycket miljöutrymme de skapar åt den övriga ekonomin. I dag utarmas både de traditionella gröna näringarna och regionerna. Om de miljöpåverkande verksamheterna inte bara betalade för exempelvis arbetskraft, utan också för det miljöarbete som krävs för att hantera verksamhetens miljöpåverkan, skulle det uppstå en ny marknad (yrkande 4). Naturens förmåga att hantera miljöpåverkan och inte bara råvaruleveranserna måste uppmärksammas. Samhället måste se till att ekosystemens långsiktiga förmåga att klara förändring och vidareutvecklas (resiliens) inte minskar. Annars riskerar samhällets sårbarhet att öka och vår långsiktiga valfrihet att minska.

Enligt motion MJ532 (c) yrkande 2 skall miljöinvesteringar och miljöförbättrande åtgärder vara ekonomiskt lönsamma. Om rätt marknadsfördelar skapas för den typen av satsningar drivs utvecklingen av de företag som satsar på miljövänliga tekniska lösningar eller tjänster på. För detta krävs en blandning av ekonomiska, administrativa och juridiska styrmedel. Bland annat bör miljökostnaderna alltmer ingå i produkters och tjänsters kostnader. En strategi för att göra miljökostnaderna tydligare är EU:s arbete med IPP (integrerad produktpolitik). Denna innebär ett övergripande ramverk för integreringen av olika miljöaspekter genom att ett strikt livscykelänkande tillämpas. Cykliska flöden av material och resurser måste uppmuntras i stället för de linjära flöden som i dag till stor del karakteriserar produktionsprocesserna.

Vidare betonas vikten av styrmedel som gör det möjligt för den enskilde att göra ett medvetet miljöval. Som exempel nämns någon form av personliga utsläppsrätter. Denna typ av styrmedel skulle skapa ett tydligt underifrånperspektiv och göra det möjligt för den enskilde att själv

genom sitt handlande delta i teknikskiftet för en bättre miljö. Samtidigt måste den enskildes egna behov och rätt till integritet beaktas. Det bör vara lönsamt för den enskilde att göra ett medvetet miljöval (yrkande 16).

Utskottets ställningstagande

De berörda motionsyrkandena aktualiserar sådana frågor som ekonomiska styrmedel och s.k. integrerad produktpolitik. Beträffande ekonomiska styrmedel anförde utskottet i betänkande 2005/06: MJU3 (s. 220) att det av riksdagen beslutade sammanhängande systemet av miljö kvalitetsmål och delmål väsentligen har förbättrat förutsättningarna för att utveckla kostnadseffektiva åtgärder. Genom ett sådant helhetsperspektiv och genom att utnyttja generella ekonomiska eller andra styrmedel kan åtgärder utformas så att de bidrar till att uppnå flera miljö kvalitets- eller delmål samtidigt så att kostnadseffektiviteten ökar. Åtgärderna bör utformas så att de kan bidra till att uppnå också andra samhällsmål. Sådana åtgärder kan också leda till besparingar för företagen. Åtgärder som genomförs tidigt leder ofta till bättre resursutnyttjande och ökad konkurrenskraft än anpassning i ett senare skede. Förhållandena blir särskilt gynnsamma när miljöåtgärder kan kombineras med andra långsiktiga investeringsbeslut. För att uppnå en ökad kostnadseffektivitet torde det krävas en djupare strategisk analys av förutsättningarna för att utnyttja olika styrmedel såväl på kort som på lång sikt. Utskottet har nu inhämtat från Regeringskansliet att Naturvårdsverket fått ett regeringsuppdrag att, i samråd med bl.a. Konjunkturinstitutet, göra en heltäckande utvärdering av dagens ekonomiska styrmedel på miljöområdet. Detta uppdrag skall redovisas i oktober 2006. Därefter avses en särskild utredare tillsättas som skall ges uppdraget att föreslå förändringar rörande befintliga styrmedel eller föreslå nya styrmedel. Detta andra steg beräknas vara slutfört under hösten år 2007.

I det nämnda betänkandet redogjorde utskottet också utförligt för det arbete som pågår med att minska varors och produkters miljöpåverkan under produkternas livscykel. Åtgärderna berör sådant som avfallshandling, producentansvar, återvinning samt att förändra konsumtions- och produktionsmönster. Sverige deltar också i internationellt samarbete på olika nivåer syftande till att medverka till hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Utskottet har erfarit att Naturvårdsverket i december 2005 redovisade ett regeringsuppdrag att utveckla en nationell strategi för miljöanpassad offentlig upphandling. EU-medlemsstaterna har uppmanats att ta fram sådana planer i kommissionens meddelande om IPP och i kommissionens handlingsprogram för miljöteknik (ETAP). Ärendet bereds i Regeringskansliet. I skrivelse 2005/06:107 redovisar regeringen en handlingsplan för hållbar konsumtion för hushållen. Regeringens fortsatta arbete i detta avseende kommer att inriktas mot att äta, bo och resa hållbart. Arbetet kommer att följas upp årligen med hjälp av framtagna indikatorer för hållbar hushållskonsumtion. En samlad utvärdering skall göras år

2009. I Regeringskansliet bereds också en handlingsplan för hållbar konsumtion och produktion. Beredningen planeras vara slutförd under senare delen av år 2006.

Utskottet konstaterar att det således pågår arbete med produkters och varors miljöpåverkan inom flera olika områden samt att en utredning genomförs som syftar till att heltäckande belysa de ekonomiska styrmedlen som företeelse. Mot bakgrund härav bedömer utskottet att syftet med motionerna MJ525 (fp, kd, c, mp) yrkandena 3 och 4 samt MJ532 (c) yrkandena 2 och 16 i viss utsträckning är tillgodosett samt att motionerna i övrigt inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Allmänna miljöbalksfrågor m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker två motionsyrkanden (m) om vikten av en enhetlig rättstillämpning och om egenkontroll genom miljöledningssystem samt ett motionsyrkande (kd) om ökade möjligheter för kommuner att ställa lokala utsläppskrav. Utskottet hänvisar till pågående arbete på området och till gällande regelverk.

Jämför reservationerna 8 (m) och 9 (m, fp, kd, c).

Motionerna

I motion MJ522 (m) yrkande 15 påtalas vikten av en enhetlig tillämpning av miljölagstiftningen i alla delar av Sverige. I dag förekommer det att kommuner och länsstyrelser tillämpar det nationella regelverket på olika sätt, vilket är otillfredsställande.

Enligt yrkande 16 borde den tillsyn som myndigheter i dag utför i större utsträckning kunna lämnas över till verksamhetsutövarna genom egenkontroll. Detta skulle underlättas av att alltfler företag har infört certifierade miljöledningssystem.

I motion MJ596 (kd) yrkande 12 krävs att regeringen skall lägga fram förslag på lagändringar som ökar kommunernas befogenheter att ställa lokala miljökrav på utsläpp till luft. Som exempel nämns att luftföroreningar från småskalig vedeldning kan vara ett lokalt miljö- och hälsoproblem. Det bör finnas möjlighet för kommunen att ha olika utsläppskrav för olika delar av kommunen. I dag får regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, fastställa åtgärdsprogram om det behövs för att en miljö kvalitetsnorm inte skall överskridas. Programmet får omfatta all verksamhet och alla åtgärder som kan påverka möjligheten att uppfylla miljö kvalitetsnormen. Att ta fram ett sådant åtgärdsprogram är emellertid en omfattande process och hittills har endast ett fåtal fastställts. Det behövs ett större svängrum för kommunerna att hantera lokala miljöproblem utan inblandning från centralt håll.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i att det är viktigt att miljölagstiftningen tillämpas enhetligt i hela landet. Från Regeringskansliet har inhämtats att Naturvårdsverket har en central tillsynsvägläddande roll och att det för närvarande pågår diskussioner om tillsynsvägläddningen, detta bl.a. då kommunerna har efterfrågat mer tillsynsvägläddning. Även frågan om en enhetlig tillämpning av regelverket är uppe i dessa diskussioner. Frågan är således uppmärksamrad och utskottet finner inte att ett riksdagsuttalande behövs. Motion MJ522 (m) yrkande 15 avstyrks.

Certifierade miljöledningssystemens förhållande till den tillsyn som utförs av myndigheter har, främst med avseende på om detta bör påverka avgiftsuttaget, avhandlats i Miljöbalkskommitténs betänkanden SOU 2002:50 och SOU 2005:59. Sammanfattningsvis gav en av kommittén genomförd enkätundersökning vid handen att det faktum att en verksamhetsutövare hade ett miljöledningssystem inte påverkade omfattningen av tillsynen, men däremot innehållet i tillsynen. Enligt vad utskottet inhämtat från Regeringskansliet skall arbetet med de kvarvarande förslagen från Miljöbalkskommittén påbörjas under hösten 2006. Miljöledningssystemens betydelse för tillsynen är också uppmärksamrad i diskussioner som för närvarande förs mellan berörda aktörer. Utskottet finner mot bakgrund av det anförda inte skäl att föreslå något riksdagsuttalande med anledning av motion MJ522 (m) yrkande 16 och avstyrker därför motionen i berörd del.

Vad beträffar kommunernas möjligheter att påverka den lokala utsläppssituationen har kommunernas miljönämnder inom ramen för sitt tillsynsarbete möjlighet att, med stöd av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken, ingripa mot fastighetsägare som exempelvis eldar med ved så att olägenheter uppkommer för omgivningen. Detta kan ske bl.a. genom att förfarandet regleras med villkor eller förbuds. Vidare kan en kommun med stöd av 40 § första stycket 6 i förordningen (1988:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd meddela tillfälliga förbud mot vedeldning i särskilt angivna områden. Av 5 kap. 4 § miljöbalken följer att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall, om det behövs för att uppfylla en miljö kvalitetsnorm, upprätta ett förslag till åtgärdsprogram. Nyligen har i två betänkanden (SOU 2005:59 Miljöbalken; miljö kvalitetsnormer, miljöorganisationerna i miljöprocessen och avgifter samt SOU 2005:113 Åtgärdsprogram för miljö kvalitetsnormer) lämnats olika förslag på hur dessa åtgärdsprogram i framtiden skall utformas. I betänkandena behandlas också frågor om exempelvis fördelning av ansvar, beslutanderätt och finansieringsbörda mellan de olika aktörerna på området. Utskottet har erfarenhet att dessa förslag bereds gemensamt i Regeringskansliet. Det pågående arbetet på området bör avvaktas. Utskottet avstyrker därför motion MJ596 (kd) yrkande 12.

Frågor om naturreservat m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker, främst med hänvisning till pågående arbete och gällande regelverk, ett motionsyrkande (v) om förvaltningsplan för Stockholms skärgård, ett motionsyrkande (v) om att klassificera vissa skyddade områden som tysta områden, ett motionsyrkande (kd) om lokal förvaltning, ett motionsyrkande (c) om att skötselavtal skall finnas när naturreservat inrättas samt ett motionsyrkande (mp) om miljöbalkens följdförfattningar rörande huvudsakligen skydd för vattenområden.

Jämför reservationerna 10 (kd) och 11 (v, mp).

Motionerna

I motion MJ439 (v) yrkande 2 begärs att Länsstyrelsen i Stockholms län, i samarbete med berörda kommuner samt Skärgårdsstiftelsen och andra intressenter, tar fram en förvaltningsplan för skärgården. Planen skall vara grundad på lokalt deltagande i syfte att få till stånd ett hållbart nyttjande av Stockholms skärgård. Planen bör både beakta belastningarna på skärgårdens miljö genom gifter i vattnet, fisketryck m.m. och de upprepade avstegen från strandskyddet.

I motion Bo245 (v) yrkande 2 framförs kravet att regeringen skall utreda möjligheten att klassificera ett eller flera av nuvarande och framtida naturreservat samt nationalparker som tysta områden.

I motion MJ447 (kd) yrkande 4 begärs att regeringen tillsätter en utredning som får i uppdrag att lämna förslag på hur det institutionella och legala ramverket bör utvecklas för att uppmuntra och möjliggöra nya former för lokal förvaltning. Det som främst är aktuellt att förvalta lokalt är jakt, fiske, renbete, kommunikationer, skog och mark. Exempelvis kan Sveaskog bli ett bra instrument i regionalpolitiken.

Enligt motion MJ412 (c) yrkande 3 skall skötselavtal finnas när naturreservat inrättas. Ett område skall förvaltas av markägaren om restriktioner för markanvändningen införs.

I motion MJ448 (mp) yrkande 7 krävs förändringar i miljöbalkens följdförfattningar. Miljöbalkens hänsynsregler skall alltid tillämpas, men det finns brister i följdförfattningarna till balken. Exempelvis skall skydds-zoner vid vattendrag vara ett generellt krav vid gödsling och användning av kemiska bekämpningsmedel. Det skall inte heller vara tillåtet att använda bekämpningsmedel inom vattenskyddsområden. Kommersiell användning av genmodifierade grödor skall vara förbjuden.

Utskottets ställningstagande

Enligt vad utskottet inhämtat arbetar länsstyrelsen med hållbarhetsfrågor och miljöskyddsaspekter beträffande Stockholms skärgård på flera olika sätt. Som exempel har Länsstyrelsen i Stockholms län, tillsammans med ett antal andra länsstyrelser, tagit fram ett miljöhushållningsprogram för skärgården som är under genomförande. En delutvärdering av programmet har gjorts och redovisas i betänkandet SOU 2000:67. För närvarande pågår också arbetet med att ta fram regionala miljömål för Stockholms län. Ett regionalt miljöhållningsprogram har redan tagits fram, vilket är inriktat på fokusområdena vatten och avlopp samt resor och transporter. Strandskyddet och möjligheterna att få dispens från detta är styrt av den lagstiftning som finns. Viss beredning av frågan om strandskydd pågår även i Regeringskansliet. Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motion MJ439 (v) yrkande 2, till den del motionen inte är tillgodosedd.

I dag finns inget naturvårdsinstrument som ger möjlighet att klassificera skyddade områden som tysta områden. Arbetet med den typ av bullerfrågor som främst behandlas i motionsyrkandet ovan bedrivs i stället inom ramen för miljö kvalitetsmålet En storslagen fjällmiljö, delmål 2 beträffande buller. Inom detta delmål uppställs bl.a. mål att buller från terrängskotrar och luftfartyg skall minska så att 60 % av terrängskotrar i trafik senast år 2015 skall uppfylla högt ställda bullerkrav (lägre än 73 dBA) och bullret från luftfartyg senast år 2010 skall vara försumbart både inom regleringsområde klass A enligt terrängkörningsförordningen (1978:594) och inom minst 90 % av nationalparksarealen. Syftet med motion Bo245 (v) yrkande 2 är på grund härav i viss utsträckning tillgodosett och det har enligt utskottets uppfattning inte framkommit skäl att föreslå något riksdagsuttalande med anledning av motionen, varför den avstyrks.

Frågor rörande lokal förvaltning av det allmännas naturresurser har tidigare behandlats av utskottet, se t.ex. betänkandena 2004/05:MJU15 s. 37 f. och 2005/06:MJU16 s. 27 f. Motionerna avstyrktes då med hänvisning till det pågående arbetet på området samt då en motion på grund av åtgärder som vidtagits var i allt väsentligt tillgodosedd. Inledningsvis kan i sammanhanget nämnas att utskottet då konstaterat att det gällande regelverket ger kommuner och länsstyrelser möjligheter att delegera förvaltningsansvaret av naturreservat. Utskottet hade också inhämtat att regeringen avsåg att såväl driva på som följa upp myndigheternas arbete i syfte att verkställa den politik som redovisas i skrivelsen En samlad naturvårdspolitik. Regeringen avsåg också att fortsätta följa de processer och projekt inom området som pågår i olika delar av landet. Ett exempel som utskottet tidigare berört är att Sveaskog AB nyligen har bildat ett dotterbolag, Sveaskog Naturturism AB, vilket har ändamålet att driva utvecklingen av naturturism på statens mark för att underlätta för lokala entreprenörer att etablera sig. Bolaget skall också administrera de jakt- och fiskeupplåtelser som redan finns. Utskottet kvarstår vid tidigare redovisat ställningstagande att

det statliga markinnehavet utgör en tillgång som ger särskilda möjligheter att utveckla bl.a. turism och att något riksdagsuttalande inte bör göras. Motion MJ447 (kd) yrkande 4 avstyrks, till den del den inte är tillgodosedd.

Även frågan om användningen av avtal vid bildande av naturreservat har tidigare varit föremål för utskottsbehandling. Reservation 89 i betänkande 2004/05:MJU3 kom att vinna vid omröstningen i kammaren. Riksdagen tillkännagav därmed för regeringen som sin mening att en större del av avsättningarna borde ske på frivillig basis och att naturvårdsavtal borde användas i större utsträckning. Regeringen har därefter i sin redovisning av vidtagna åtgärder till följd av tillkännagivandet (skr. 2005/06:75) anfört att det är viktigt att de olika befintliga verktygen (naturreservat, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal) och deras långsiktiga kostnadseffektivitet värderas i ett samhällsekonomiskt perspektiv samt att en sådan utvärdering avses att initieras. Utskottet har erfarit att Statskontoret fått ett regeringsuppdrag att utvärdera befintliga naturvårdsinstrument samt hur statens skogsmark kan underlätta måluppfyllelsen av hela miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Uppdraget skall redovisas senast den 30 september 2007. Av det anförda följer att det pågår arbete med att se över olika naturvårdsinstrument och deras effektivitet. Utskottet anser att resultatet av detta arbete bör avvaktas och avstyrker motion MJ412 (c) yrkande 3.

I motion MJ448 (mp) yrkande 7 efterlyses förändringar i miljöbalkens följdförfattningar samt redovisas ett par exempel på brister. Därutöver har motionärerna – som utskottet uppfattat saken – gjort gällande att dessa följdförfattningar inte står i överensstämmelse med miljöbalkens hänsynsregler. Det kan därför finnas anledning att som utgångspunkt nämna att det av 2 kap. 1 § miljöbalken framgår att alla som utför eller avser att utföra en åtgärd är, exempelvis vid tillsyn eller prövning av frågor rörande tillåtlighet, skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av de allmänna hänsynsreglerna iakttas. Detta omfattar all verksamhet som faller under balkens tillämpningsområde, såsom användning av kemiska produkter (14 kap. miljöbalken). När det mer specifikt gäller skyddszoner vid vattendrag vid gödsling har föreskrifter utfärdats av Jordbruksverket (SJVFS 2004:62). Verket har också utfärdat allmänna råd (2005:1) rörande ämnet. Råden innehåller försiktighetsmått syftande till att undvika förorening av vatten vid spridning av gödsel. Ytterligare får kommuner enligt 40 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd meddela föreskrifter om gödselspridning inom detaljplanerat område. Jordbruksverksamhet innefattande djurhållning kan även vara anmälnings-, samråds- eller tillståndspliktiga enligt miljöbalken varvid prövnings- eller tillsynsmyndigheten kan föreskriva om de försiktighetsmått som krävs i det enskilda fallet. Enligt vad som inhämtats från Jordbruksverket pågår för närvarande inte någon större översyn av föreskrifterna om gödsling. En sådan gjordes dock nyligen. Frågan om generella skyddszoner var inte någon dominerande fråga i samband med översynen. För att det skall vara motiverat att införa den typen av åtgärd bör det enligt verket vara möjligt

att analysera effekterna av åtgärden. Det är mycket svårt att beräkna nyttan av skyddszoner då denna i stor utsträckning beror på omständigheterna i det enskilda fallet. Det finns också andra strategier att skydda vattendrag vid gödning. I Svealand och Götaland finns miljöstöd som utgår för inrättande av skyddszoner runt vattendrag på frivillig basis. Såvitt avser användning av kemiska bekämpningsmedel regleras detta närmare av förordningen (1998:497) om bekämpningsmedel. Tillstånd till användande av bekämpningsmedel meddelas som huvudregel av Jordbruksverket (14 §), som också får utfärda föreskrifter. Beträffande kemiska bekämpningsmedel har enligt Jordbruksverket i Sverige valts en vind- och markanpassad modell. Ansvaret ligger på den enskilde jordbrukaren som t.ex. skall ha en vindmätare på spridaren och till sin hjälp har ett material med tabeller där det framgår vilka skyddsavstånd som skall gälla i olika situationer. När det gäller förbud mot genetiskt modifierade grödor har utskottet vid flera tillfällen, senast i betänkande 2005/06:MJU11, uttalat att sådant förbud i dag inte är möjligt att införa i Sverige med hänsyn till det gemenskapsrättsliga regelverket. Utskottet – som återigen konstaterar att spridning av gödsel eller av kemiska bekämpningsmedel är verksamheter som måste vara förenliga med miljöbalkens allmänna hänsynsregler – avstyrker med det anförda motion MJ448 (mp) yrkande 7.

Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker 23 motionsyrkanden (m, fp, kd, c, mp) om lagstiftning och administration. Utskottet behandlar yrkandena i särskild ordning med hänvisning till de riktlinjer för förändring av utskottens arbetsformer som riksdagen har ställt sig bakom.

Jämför särskilda yttrandena 1 (m), 2 (fp), 3 (kd), 4 (c) och 5 (mp).

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlar utskottet ett antal motioner rörande lagstiftning och administration från allmänna motionstiden 2005. Utskottet har beslutat att dessa motioner skall behandlas i särskild ordning. Bakgrunden till utskottets beslut är följande. På grundval av Riksdagskommitténs förslag (2000/01:RS1) har riksdagen godkänt vissa riktlinjer för förändringar av utskottens arbetsformer. Enligt dessa har utskotten rekommenderats att planera arbetet för hela valperioden med fördjupning på olika områden under olika år. Detta innebär på sikt bl.a. en viss förskjutning av utskottsarbetet från beslutsfattande med anledning av propositioner och motioner till att företa utredningar och analyser på eget initiativ. Vidare skall utskotten vid behov

kunna förenkla motionsbehandlingen i de fall motionsförslagen avser frågor där beslutanderätten enligt utskottets uppfattning bör ligga kvar hos regeringen, en förvaltningsmyndighet eller hos kommunerna. Detta innebär att motionerna skall kunna avstyrkas utan någon mer ingående beredning i sak. I fråga om motionsförslag som upprepas bör vid förenklad behandling utskottet hänvisa till tidigare ställningstaganden.

Utskottet beslutade den 4 februari 2003 att anta en långtidsplan för utskottets arbete under resterande del av mandatperioden. Planen innebär i princip att varje ämnesområde inom utskottets beredningsområde behandlas minst två gånger under en valperiod. Minst en behandling under det andra, tredje eller fjärde riksmötet bör vara mer ingående och vid behov innehålla inslag av uppföljning, utvärdering och EU-bevakning. Nedanstående motioner från allmänna motionstiden 2005 utgör upprepningar av tidigare väckta motioner. Motionerna avser vissa frågor inom området lagstiftning och administration, såsom ersättningsfrågor och allemansrättsliga frågor. De ämnen som motionerna tar upp behandlades utförligt i betänkanterna 2003/04:MJU4, 2004/05:MJU3, 2004/05:MJU9, 2004/05:MJU11 och 2004/05:MJU15. Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna MJ232 (kd), MJ339 (c) yrkandena 1 och 3, MJ361 (m) yrkandena 2 och 4, MJ394 (fp) yrkandena 19 och 34, MJ412 (c) yrkandena 1 och 2 och 4, MJ441 (m) yrkandena 14 och 15, MJ449 (mp, -) yrkandena 37 och 55, MJ523 (c) yrkande 6, MJ596 (kd) yrkandena 24 och 26, Fi7 (m) yrkandena 7 och 9, N309 (m) yrkande 3, N445 (kd) yrkande 11 samt N480 (kd) yrkande 14.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Omfattningen av miljöorganisationers klagorätt, punkt 1 (kd, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 16 kap. 13 § första stycket regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:182 punkt 1 i denna del och motionerna 2005/06:MJ58 yrkandena 3, 5 och 6 samt 2005/06:MJ596 yrkande 25 och avslår motionerna 2005/06:Ju420 yrkande 7 i denna del, 2005/06:MJ57 yrkande 2 och 2005/06:MJ58 yrkande 4.

Ställningstagande

Inför Miljöbalkskommitténs slutbetänkande (SOU 2005:59) gjordes en undersökning av miljöorganisationers överklaganden hos miljödomstolarna och Miljööverdomstolen. Denna sammanställning visade att sammanlagt 17 fall överklagades av miljöorganisationerna under den tvåårsperiod som undersökningen omfattade. Utvärderingen visar att alla inblandade parter till mycket stor del upplever miljöorganisationernas deltagande som positivt – speciellt då de kommer in tidigt i processen. Vi anser att möjligheten i 16 kap. 13 § miljöbalken för ideell förening som enligt sina stadgar har till ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöintressen att överklaga domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt miljöbalken borde utvidgas.

I flera fall har miljödomstolarna och Miljööverdomstolen funnit att kriterierna för en miljöorganisations talerätt inte uppfyllts. En miljödomstol fann att en lokalförening till Friluftsförbundet inte hade talerätt eftersom föreningen inte hade som ändamål att ta till vara miljö- eller naturskyddsintressen. Enligt föreningens stadgar har den till ändamål att bl.a. arrangera friluftsliv. Termen ”miljöorganisationer” ger en alltför snäv avgränsning. Talerätten bör utvidgas till att omfatta fler organisationer som Friluftsförbundets riksförbund, Sportfiskarna och liknande. Dessa har visserligen en verksamhet som huvudsakligen är inriktad på medlemmar-

nas möjligheter att bedriva ett rikt friluftsliv. Deras ändamål och syften sammanfaller dock ofta med miljöorganisationernas, men från en något annan infallsvinkel. Sportfiskarna bör t.ex. ges rätt att överklaga vattendomar.

Miljöorganisationernas talerätt bör vidare utvidgas till att omfatta tillsynsbeslut. Vi anser också att det skall finnas krav på myndigheterna att initiera omprövningar av äldre tillstånd. Omprövningsbeslut eller beslut om uppdatering av villkor skall kunna överklagas av en miljöorganisation. Om myndigheterna inte uppfyller kraven att initiera omprövningar skall detta vara möjligt att överklaga för miljöorganisationerna. På detta sätt ges miljöorganisationerna indirekt rätt att initiera omprövningar av äldre tillstånd till verksamheter. Därutöver bör talerätten omfatta beslut om åtgärdsprogram eller andra beslut i vattenplaneringsprocessen. Dessa rör sådant som karakterisering, fastställande av miljömål, definiering av konstgjorda och kraftigt modifierade vattendrag, undantag från miljömålen, åtgärdsprogram m.m. Genom att sådana beslut kommer att bli indirekt bindande för enskilda kommer enskilda verksamhetsutövare inte att kunna rubba på beslutet vid de prövningar som äger rum efter vattenplaneringsprocessen. Detta är otillfredsställande från rättssäkerhetssynpunkt.

Det ovan anförda bör ges regeringen till känna.

2. Omfattningen av miljöorganisationers klagorätt, punkt 1 (v)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 16 kap. 13 § första stycket regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:182 punkt 1 i denna del och motionerna 2005/06:Ju420 yrkande 7 i denna del och 2005/06:MJ57 yrkande 2 och avslår motionerna 2005/06:MJ58 yrkandena 3–6 och 2005/06:MJ596 yrkande 25.

Ställningstagande

I propositionen har föreslagits en utvidgning av miljöorganisationers rätt att överklaga domar och beslut enligt miljöbalken. Utvidgningen är dock otillräcklig då kriterierna för att en miljöorganisation skall få överklaga fortfarande är så högt satta att det i praktiken endast är några få miljöorganisationer som kan överklaga. Detta är djupt beklagligt eftersom det innebär att man inte tar vara på det djupa miljöengagemang som finns bland folkrörelserna i Sverige.

För att verkligen engagera fler miljöorganisationer i de rättsliga processerna är det nödvändigt att slopa kravet på att de skall vara ideella föreningar. Exempelvis är Världsnaturfonden WWF eller Greenpeace organiserade som stiftelser. De stöds ekonomiskt av ett stort antal personer, såväl i Sverige som internationellt, och många är ideellt aktiva i organisationernas verksamhet. Regeringen har själv i motiven till lagstiftningen påpekat att det kan verka oändamålsenligt att en miljöorganisation med ett djupt engagemang i miljöfrågor inte skall ha samma möjlighet att föra talan som andra organisationer enbart för att den valt en annan associationsform. Skälet till att behålla detta stränga krav är dock att de ideella föreningarna är öppna för allmänheten och att medlemmarna kan vara med och påverka. Med ett sådant medlemsinflytande har det också antagits att organisationen normalt företräder sina medlemmars intressen, medan t.ex. stiftelser inte har det medlemsinflytandet.

Även Världsnaturfonden WWF och Greenpeace informerar dem som stöder organisationerna ekonomiskt om den verksamhet som bedrivs och deras aktiviteter syns inte minst genom medierna. Organisationer som inte betar sig i enlighet med uppfattningen hos dem som stöder dem ekonomiskt mister detta stöd. Av denna anledning bör kravet på associationsform ändras så att alla miljöorganisationer som enligt sina stadgar har till ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöintressen skall kunna överklaga domar och beslut enligt miljöbalken. Därutöver borde även andra än miljöorganisationer, såsom friluftorganisationer, ha klagorätt. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Kriterier för vilka miljöorganisationer som har klagorätt, punkt 2 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 16 kap. 13 § första stycket regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:182 punkt 1 i denna del och motion 2005/06: MJ596 yrkande 40 och avslår motionerna 2005/06: Ju420 yrkande 7 i denna del, 2005/06: MJ57 yrkandena 1 och 3 samt 2005/06: MJ58 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det engagemang som finns inom det civila samhället bör bejakas. Frivilligorganisationer av olika slag utgör en omistlig del i demokratin och samhällsgemenskapen. Därför är jag positiv till att även frivilligorganisationer skall kunna delta aktivt i samrådsförfarandet och även i en eventuell rättslig prövning.

Det är otillfredsställande om det i praktiken endast är större, rikstäckande organisationer som får talerätt medan lokala organisationer ställs utanför. Därför bör lagen vidgas så att även mindre och lokala organisationer ges talerätt. Det kan också finnas intresseorganisationer som är särskilt inriktade på en speciell nisch, som har stor kunskap men ett relativt litet medlemsantal. Även dessa bör få möjlighet att föra talan i miljömål som berör deras intresseområden. Med en sådan utökad rätt att överklaga kan kvaliteten i bedömningar och beslut bli högre eftersom en större samlad kunskap kan tas till vara. Det nuvarande kravet på att en organisation skall ha minst 2 000 medlemmar för att få överklaga är alltför strängt. Det bör utredas hur 16 kap. 13 § miljöbalken kan utvecklas så att fler organisationer, främst lokala sammanslutningar av engagerade medborgare, skall kunna ges talerätt. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Kriterier för vilka miljöorganisationer som har klagorätt, punkt 2 (v)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 16 kap. 13 § andra stycket regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:182 punkt 1 i denna del och motion 2005/06: MJ57 yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna 2005/06: Ju420 yrkande 7 i denna del, 2005/06: MJ58 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06: MJ596 yrkande 40.

Ställningstagande

De farhågor som fanns när möjligheten för miljöorganisationer att överklaga domar och beslut enligt miljöbalken infördes var att om alltför många grupperingar ges rätt att överklaga många olika beslut skulle det kunna inverka negativt på handläggningstider och fördröja genomförandet av tillståndspliktiga projekt. Miljöbalkskommitténs utvärdering av miljöorganisationernas deltagande i miljöprocesser visade emellertid att de farhågor som fanns vid införandet inte infriats. Antalet överklaganden har varit få, endast sju ärenden överklagades åren 2002 och 2003 av miljöorganisationer. Detta skall ställas mot att de fem miljödomstolarna avgjorde

sammanlagt 1 100 överklagade mål enbart under 2003. Vidare visade utvärderingen att alla inblandade parter till mycket stor del upplevde miljöorganisationernas deltagande som positivt, speciellt om de kommer in tidigt i processen.

Att kräva att ideella föreningar skall ha 2 000 medlemmar för att få överklaga är ett väldigt högt krav. Helt ideella föreningar har begränsade ekonomiska resurser och deras medlemmar är aktiva på sin fritid. Således har de svårt att hävda sig i konkurrensen om medlemmarna. Skälet bakom kravet på ett högt medlemsantal har vidare varit att detta tyder på att det finns en god upplutning kring organisationen och dess arbete. Då borde även hänsyn tas till dem som stöder miljöorganisationerna ekonomiskt och inte enbart till antalet medlemmar. Ett mer balanserat krav vore att miljöorganisationerna skall ha 1 500 medlemmar eller personer som stöder organisationen ekonomiskt för att få klagorätt. Med det kravet skulle även de organisationer som inte är ideella föreningar, såsom Världsnaturfonden WWF och Greenpeace, uppnå medlemskravet.

Kravet på verksamhetstid för att få överklaga är att föreningen skall ha funnits i Sverige i tre år. Detta krav har motiverats med att det anses tala för stadga och livskraft i organisationen. Det har också påpekats att även om mycket nybildade organisationer kan besitta stor kunskap är det logiskt att en organisation som verkat under en längre tid har samlat på sig en större kunskap som bör tas till vara. Kravet innebär också att talerätten ges till breda organisationer, dvs. organisationer som inte skapats enbart för att under kort tid driva en viss fråga. Argumentet om att verksamhetstiden skulle påverka hur stor kunskap en miljöorganisation har är dock inte trovärdigt. Helt nya organisationer kan vara mycket livskraftiga samt bestå av människor med skilda erfarenheter och med all den nödvändiga kunskap som behövs. Om en organisation har kraftigt bristande kunskaper kommer den knappast att kunna driva en rättsprocess långt. Om det finns ett så starkt engagemang för en specifik miljöfråga så att en helt ny miljöorganisation får 1 500 medlemmar inom två års tid bör det anses vara av stort värde att organisationen engagerar sig för den miljöfrågan.

Sammanfattningsvis bör kravet på verksamhetstid för att miljöorganisationer skall kunna överklaga domar och beslut enligt miljöbalken ändras till två år och kravet på medlemsantal bör ändras till 1 500 medlemmar eller personer som stöder organisationen ekonomiskt. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Kriterier för vilka miljöorganisationer som har klagorätt, punkt 2 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 16 kap. 13 § andra stycket regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:182 punkt 1 i denna del och motionerna 2005/06: MJ58 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06: MJ596 yrkande 40 och avslår motionerna 2005/06: Ju420 yrkande 7 i denna del och 2005/06: MJ57 yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Jag anser att talerätten för miljöorganisationer bör utvidgas. Antalet överklaganden från miljöorganisationer har hittills varit lågt. Prövningsmyndigheterna har fått intrycket att miljöorganisationerna noggrant överväger vilka ärenden och frågor de skall bevaka. Myndigheterna har kommit fram till slutsatsen att miljöorganisationerna, genom sin medverkan, bidragit till fördjupade och skärpta miljöprövningar. Miljöorganisationerna kan också ha bättre förutsättningar att formulera yttranden och överklaganden än enskilda sakägare. Miljöorganisationernas kompetens kan bidra till en effektivare miljöprövning för såväl verksamhetsutövare som prövningsmyndighet.

I flera fall har miljödomstolarna och Miljööverdomstolen funnit att kriterierna för miljöorganisationernas talerätt inte uppfyllts. I de flesta av dessa fall har det berott på att föreningarna haft färre än 2 000 medlemmar. Kravet på antalet medlemmar i 16 kap. 13 § miljöbalken bör sänkas till 500 stycken. Färre än hälften av miljöorganisationerna uppfyller det nuvarande kravet. Om fler miljöorganisationer ges talerätt ökar möjligheten att tillvarata deras kompetens och därigenom förbättra miljöprövningarna. Den nuvarande utformningen av talerätten medför även att många lokala och regionala miljöorganisationer är utestängda från möjligheten att överklaga miljöbeslut, eftersom det i stora delar av landet knappast finns lokala eller regionala organisationer med 2 000 medlemmar. Med ett sänkt krav på antal medlemmar ges även talerätt till fler organisationer med goda kunskaper om lokala och regionala miljöfrågor. Erfarenheterna visar att lokala och regionala miljöorganisationer engagerar sig i miljöprövningar inom sitt eget geografiska område. Vi föreslår också att kravet att en miljöorganisation skall ha funnits i tre år för att ha talerätt skall sänkas till ett år. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Miljöorganisationers rätt att överklaga i andra regelverk än miljöbalken, punkt 7 (kd, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljöorganisationers rätt att överklaga i andra regelverk än miljöbalken. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ596 yrkande 41.

Ställningstagande

Besluten under vattenplaneringsprocessen rör karakterisering, fastställande av miljömål, definiering av konstgjorda samt kraftigt modifierade sjöar och vattendrag, undantag från miljömålen, åtgärdsprogram m.m. Dessa beslut kommer att bli indirekt bindande för enskilda. Vid prövningar av enskilda verksamheter som äger rum efter vattenplaneringsprocessen kommer därför enskilda verksamhetsutövare inte att kunna rubba på de beslut som har fattats av myndigheterna. Detta är otillfredsställande från rätts säkerhetssynpunkt. Vi begär därför att regeringen skall återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att det i miljöbalken finns möjlighet att överklaga beslut om åtgärdsprogram eller andra myndighetsbeslut i vattenplaneringsprocessen. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Miljöförbättrande åtgärder bör löna sig, punkt 9 (m, fp, kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Cecilia Widegren (m), Marie Wahlgren (fp), Claes Västerteg (c) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att miljöförbättrande åtgärder bör löna sig. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ532 yrkande 2.

Ställningstagande

Det skall vara lönsamt med miljöinvesteringar. Om rätt marknadsfördelar skapas för den här typen av satsningar drivs utvecklingen av de företag som satsar på miljövänliga tekniska lösningar eller tjänster på. För det krävs en blandning av ekonomiska, administrativa och juridiska styrmedel.

Bland annat bör miljökostnaderna alltmer ingå i produkters och tjänsters kostnader. Ett exempel på hur miljökostnaderna kan göras tydligare är EU:s arbete med IPP (integrerad produktpolitik). Detta utgår från hur en produkt eller tjänst är sammansatt och innebär ett övergripande ramverk för integreringen av olika miljöaspekter genom att tillämpa ett strikt livscykel-tänkande. Råvaruutvinning, produktion och produktdesign bör inspireras av och i så stor utsträckning som möjligt ligga i linje med naturens egna processer. Cykliska flöden av material och resurser måste uppmuntras i stället för de linjära flöden som i dag till stor del karakteriserar produktionsprocesserna. Om företag som tar sitt ansvar och satsar på miljön gynnas blir följd effekten att företaget som tillhandahåller den miljövänligare produkten, med hjälp av ny teknik, stärker sin position på marknaden. Detta leder till tillväxt och utveckling även för det teknikföretag som låg bakom den miljöförbättrande åtgärden. Vad som anförts om att miljöförbättrande åtgärder skall löna sig bör ges regeringen till känna.

8. Lagstiftningsfrågor m.m., punkt 11 (m)

av Lars Lindblad (m), Cecilia Widegren (m) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om enhetlig tillämpning av miljölagstiftningen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ522 yrkande 15 och avslår motion 2005/06: MJ596 yrkande 12.

Ställningstagande

Det är viktigt med enhetliga regler i hela landet, både vad gäller reglerna i sig och tillämpningen av dem. I dag brister detta ordentligt. Olika kommuner och länsstyrelser tillämpar det nationella regelverket på olika sätt, vilket är otillfredsställande. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Egenkontroll genom certifierade miljöledningssystem, punkt 12 (m, fp, kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Cecilia Widegren (m), Marie Wahlgren (fp), Claes Västerteg (c) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om egenkontroll genom certifierade miljöledningssystem. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ522 yrkande 16.

Ställningstagande

I stället för myndighetskontroll som enda bevakningsåtgärd borde man kunna överlämna mer av ansvaret till företag genom egenkontroll. Detta underlättas av att alltfler företag har infört certifierade miljöledningssystem. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Frågor om naturreservat m.m., punkt 13 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om lokal förvaltning. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ447 yrkande 4 och avslår motionerna 2005/06:MJ412 yrkande 3, 2005/06:MJ439 yrkande 2 och 2005/06:Bo245 yrkande 2.

Ställningstagande

Lokal förvaltning är ett fenomen som prövats på flera håll de senaste åren. Formerna för denna kan variera. Exempelvis kan det vara fråga om lokal samförvaltning och lokal självförvaltning. Innebörden är att det lokala samhället ges en ökad autonomi över sina naturresurser. Det som är aktuellt att förvalta lokalt är bl.a. skog och mark samt jakt, fiske, renbete och kommunikationer (vägar, skoterleder m.m.).

I samarbete med Sveaskog har trevande försök med lokal förvaltning genomförts i vissa områden, även naturskyddade sådana. Det finns flera sådana goda exempel med lokal initiativkraft. Målsättningen att skapa lokala förvaltningsmodeller i berörda områden kan vara ett sätt att rädda och skapa nya arbetstillfällen. Modeller för lokal skogs- och naturförvaltning måste stödjas fram till konkreta beslut. Sveaskog kan, om bara viljan finns, bli ett bra instrument i regionalpolitiken.

De stora arealer av skyddsvärd skog som regeringen under kommande år avser att undanta från skogsproduktion i form av reservat och nationalparker kan med en något annorlunda satsning skapa nya utkomstmöjligheter genom lokal tillsyn och förvaltning med inslag av turistisk verksamhet av vildmarkstyp. Den biologiska mångfalden i skogen bör inte i första hand säkras genom socialisering av skogsmarken utan kan med fördel förvaltas med hjälp av frivilliga naturvårdsavtal, skötselområden och andra åtgärder med lokal förankring.

Likaså skapas genom miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag möjligheter till nya arbetstillfällen genom att förstörda vattendrag återskapas och ger nya möjligheter på fiskets område. Visionen att många vattendrag i Sverige åter skall bli miljöer för vandrande fiskarter som lax, harr och öring är en god utgångspunkt för fortsatt utvecklingsarbete. Här finns också en stor framtida potential för turism, inte minst för det svenska inlandet.

Länsstyrelserna har ofta haft en viktig roll i arbetet med de lokala förvaltningsmodeller som växt fram. Det finns ett behov av att det institutionella och legala ramverket är adekvat och uppdaterat i förhållande till de möjligheter och önskemål om lokal förvaltning som finns ute i landet. Det bör därför tillsättas en utredning som får i uppdrag att lämna förslag på hur det institutionella och legala ramverket bör utvecklas för att uppmuntra och möjliggöra nya former för lokal förvaltning. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Frågor om naturreservat m.m., punkt 13 (v, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om tysta områden. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Bo245 yrkande 2 och avslår motionerna 2005/06: MJ412 yrkande 3, 2005/06: MJ439 yrkande 2 och 2005/06: MJ447 yrkande 4.

Ställningstagande

Buller är ett stort folkhälsoproblem. Det skapar förutom sömnproblem och påverkan på vila även stressreaktioner, försämrat psykosocialt välbefinnande samt ökad risk för hjärt-kärlsjukdomar. Till skillnad från många andra miljöproblem ökar bullret fortfarande. Det orsakar även fler och fler klagomål från allmänheten.

För att minska bullerpåverkan från bl.a. motordrivna fordon i skärgården och fjällen, och därmed nå delmålen för miljö kvalitet inom de närmaste fem till tio åren, krävs skyndsamma åtgärder. Ökade åtgärder för att minska störningar från buller samt bevara områden med liten bullerpåverkan är därför av stor betydelse för att människor skall kunna leva i samt uppleva god miljö. Kunskapen om vilken övrig påverkan buller har på djurlivet är bristfällig, inte minst för de organismer som lever i vatten. Det är därför av betydelse även för vår kunskap om den biologiska mångfalden att referensområden med ringa bullerpåverkan finns både på land och i havet. För detta krävs ett nationellt program för bullerbekämpning motsva-

rande det som är på väg att initieras i Finland. Ett sådant arbete kommer att ta många år innan det kan verkställas, detta samtidigt som bullret breder ut sig och behovet av tysta områden ökar.

Därför bör vi redan nu vidta åtgärder för att se till att ett antal natur- och rekreationsområden med låg bullerpåverkan får bevarandestatus med specifika ljudnivåer för bullerfrihet. Ett antal av våra naturreservat och nationalparker bör helt eller delvis vara aktuella för ett sådant stärkt skydd mot bullerstörningar. Något av de marina reservat som nu bildas bör också helt eller delvis vara prioriterade områden, då de kan fungera som viktiga referensområden. Möjligheten att klassificera ett eller flera av nuvarande och framtida naturreservat och nationalparker som tysta områden borde utredas. Detta bör ges regeringen till känna.

12. Miljöbalkens följdförfattningar, punkt 14 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förbättring av miljöbalkens följdförfattningar. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ448 yrkande 7.

Ställningstagande

Miljöbalken anger följande fem grundstenar som alla verksamheter skall rätta sig efter.

- Människans hälsa och miljön skall skyddas mot störningar.
- Natur- och kulturområden skall skyddas och vårdas.
- Den biologiska mångfalden skall bevaras.
- En god hushållning av mark och vatten skall tryggas.
- Återanvändning och återvinning skall främjas.

Balkens hänsynsregler skall alltid tillämpas. Precis som beträffande tillämpningen av djurskyddslagen finns det dock brister i miljöbalkens följdförfattningar. Till exempel anser jag att tillämpning av skyddszoner vid vattendrag skall vara ett generellt krav vid gödsling. Användning av bekämpningsmedel och av genmanipulerade grödor för kommersiella syften skall vara förbjudet. Det skall inte heller vara tillåtet att använda bekämpningsmedel inom vattenskyddsområden. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden, punkt 15 (m)

Lars Lindblad (m), Cecilia Widegren (m) och Jeppe Johnsson (m) anför:

Utskottet har inom ramen för motionshantering i särskild ordning avstått från att närmare behandla de motioner som anges under rubriken Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden. I fråga om de motionsförslag som vi anser att utskottet borde ha tillstyrkt avstår vi från att nu reservera oss med hänsyn till behandlingen i särskild ordning.

2. Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden, punkt 15 (fp)

Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp) anför:

Utskottet har inom ramen för motionshantering i särskild ordning avstått från att närmare behandla de motioner som anges under rubriken Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden. I fråga om de motionsförslag som vi anser att utskottet borde ha tillstyrkt avstår vi från att nu reservera oss med hänsyn till behandlingen i särskild ordning.

3. Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden, punkt 15 (kd)

Sven Gunnar Persson (kd) anför:

Utskottet har inom ramen för motionshantering i särskild ordning avstått från att närmare behandla de motioner som anges under rubriken Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden. I fråga om de motionsförslag som jag anser att utskottet borde ha tillstyrkt avstår jag från att nu reservera mig med hänsyn till behandlingen i särskild ordning.

4. Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden, punkt 15 (c)

Claes Västerteg (c) anför:

Utskottet har inom ramen för motionshantering i särskild ordning avstått från att närmare behandla de motioner som anges under rubriken Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under man-

datperioden. I fråga om de motionsförslag som jag anser att utskottet borde ha tillstyrkt avstår jag från att nu reservera mig med hänsyn till behandlingen i särskild ordning.

5. Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden, punkt 15 (mp)

Åsa Domeij (mp) anför:

Utskottet har inom ramen för motionshantering i särskild ordning avstått från att närmare behandla de motioner som anges under rubriken Frågor om lagstiftning och administration som har behandlats tidigare under mandatperioden. I fråga om de motionsförslag som jag anser att utskottet borde ha tillstyrkt avstår jag från att nu reservera mig med hänsyn till behandlingen i särskild ordning.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2005/06:182 Miljöbalkens sanktionssystem, m.m. :

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken, lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken, lag om ändring i lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlyssning av allmän farled och allmän hamn.
2. Riksdagen godkänner att Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut SMHI deltar som medlem i Conference of the National Meteorological Services in Europe, EUMETNET (avsnitt 13).

Följdmotioner

2005/06: MJ57 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medlemskravet för att miljöorganisationer skall kunna överklaga domar och beslut skall ändras till 1 500 medlemmar eller betalande supportrar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kravet på associationsform ändras så att alla miljöorganisationer som enligt sina stadgar har till ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöintressen skall kunna överklaga domar och beslut.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kravet på verksamhetstid för att miljöorganisationer skall kunna överklaga domar och beslut skall ändras till två år.

2005/06: MJ58 av Åsa Domeij och Jan Lindholm (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kravet på antalet medlemmar för miljöorganisationer med talerätt enligt 16 kap. 13 § miljöbalken bör sänkas till 500.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kravet i 16 kap. 13 § miljöbalken på att en miljöorganisation skall ha funnits i tre år för att ha talerätt sänks till ett år.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att talerätten bör utvidgas till att omfatta fler organisationer, t.ex. friluftorganisationer.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att talerätten bör utvidgas till att omfatta även enligt miljöbalken anmälningspliktiga ärenden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljöorganisationerna bör ges rätt att överklaga tillsynsbeslut.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omprövningar av tillstånd.

Motion väckt med anledning av redog. 2005/06:RRS14

2005/06:Fi7 av Cecilia Widegren (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att reservatsbildningar skall ersättas till marknadsvärde.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för fler frivilliga skötselavtal mellan markägare och staten.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:Ju420 av Lars Ohly m.fl. (v):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljöorganisationer skall ges utvidgade möjligheter att överklaga i miljöprocesser.

2005/06:MJ203 av Ulf Sjösten (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att se över systemet med miljösanktionsavgifter.

2005/06:MJ204 av Magdalena Andersson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om likhet inför lagen mellan privata och offentliga aktörer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten till skälighetsbedömningar vid utdömande av miljösanktionsavgifter vid bedömning av privata aktörer.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av miljöreglerna i syfte att minska antalet och förenkla dem.

2005/06: MJ232 av Ragnwi Marcelind (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lagregler om naturskyddsförrättning bör införas så att hanteringen av naturreservatsbildning kan ske enklare, snabbare och till lägre kostnad än vad nuvarande regler ger möjlighet till.

2005/06: MJ339 av Kenneth Johansson och Agne Hansson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredning av gränsdragningen mellan normalt utnyttjande av allemansrätten och kommersiellt utnyttjande av densamma.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ersättning till markägare.

2005/06: MJ361 av Cecilia Widegren (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att reservatsbildningar skall ersättas till marknadsvärde.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för fler frivilliga skötselavtal mellan markägare och staten.

2005/06: MJ394 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Natura 2000.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kretsloppsförsäkringar.

2005/06: MJ412 av Birgitta Carlsson och Annika Carlsson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att äganderätten inte får urholkas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av klara och tydliga ersättningsregler.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skötselavtal skall finnas när naturreservat inrättas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommersiellt missbruk av allemansrätten.

2005/06: MJ439 av Kalle Larsson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Länsstyrelsen i Stockholms län i samarbete med berörda kommuner, Skärgårdsstiftelsen och andra intressenter tar fram en förvaltningsplan för skärgården grundad på lokalt deltagande i syfte att få till stånd ett hållbart nyttjande av Stockholms skärgård.

2005/06: MJ441 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skyldigheter förknippade med allemansrätten och begränsningar däri.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompensation för intrång i förfoganderätt och vid expropriation.

2005/06: MJ447 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

4. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning som får i uppdrag att lämna förslag på hur det institutionella och legala ramverket bör utvecklas för att uppmuntra och möjliggöra nya former för lokal förvaltning.

2005/06: MJ448 av Åsa Domeij m.fl. (mp, -):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om förbättringar av miljöbalkens följdförfattningar.

2005/06: MJ449 av Åsa Domeij m.fl. (mp, -):

37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om aktuella skötselplaner för naturreservat.
55. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att närmare pröva hur skogsvårdslagen kan inarbetas i miljöbalken.

2005/06: MJ522 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om väsentligheten i att tillämpa miljölagstiftningen lika i alla delar av Sverige.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av egenkontroll genom certifierade miljöledningssystem.

2005/06:MJ523 av Kerstin Lundgren m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förhindra missbruk av allemansrätten i kommersiellt bruk.

2005/06:MJ525 av Anita Brodén m.fl. (fp, kd, c, mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ekosystemtjänster.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betalning för miljöpåverkande utsläpp samt ersättning till de näringar som omhändertar restprodukterna.

2005/06:MJ532 av Maud Olofsson m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljöförbättrande åtgärder skall löna sig.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av styrmedel som gör det möjligt för den enskilde att göra ett medvetet miljöval.

2005/06:MJ596 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

12. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om lagändringar som ökar kommunernas befogenhet att ställa lokala miljökrav på utsläpp till luften.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tiden för samråd kring åtgärdsprogram enligt EU:s vattendirektiv skall utökas till sex månader.
25. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till lagstiftning som innebär att det i miljöbalken stadgas om möjlighet att överklaga beslut om åtgärdsprogram eller andra myndighetsbeslut i vattenplaneringsprocessen.
26. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av miljöbalken som innebär att det i miljöbalken stadgas att ersättning till markägare skall kunna utgå i sådana fall där utebliven ersättning skulle framstå som klart stötande.
40. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ändring av 16 kap. 13 § miljöbalken så att fler organisationer, främst lokala sammanslutningar av engagerade medborgare, skall kunna ges tale rätt.
41. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om lagändring så att det i samtliga lagar som anges i 1 kap. 2 § miljöbalken införs en bestämmelse om möjlighet för miljöorganisationer att överklaga myndighetsbeslut.

2005/06:N309 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om äganderätten och intrångsersättning.

2005/06:N445 av Lars Lindén m.fl. (kd):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om en översyn av allemansrättens utformning när det
gäller kommersiell verksamhet på enskilda mark.

2005/06:N480 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om att miljöbalken måste anpassas utifrån de små
företagens situation.

2005/06:Bo245 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om att regeringen skall utreda möjligheten att klassifi-
cera ett eller flera av nuvarande och framtida naturreservat och
nationalparker som tysta områden.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Häri genom föreskrivs i fråga om miljöbalken¹

dels att 1 kap. 2 §, 16 kap. 4 § och 29 kap. 2 och 10 §§ skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 2 kap. 4 och 6 §§ skall betecknas 2 kap. 6 och 4 §§,

dels att 2 kap. 7 §, 16 kap. 13 §, 29 kap. 1, 3–6, 8, 9, 11–14 §§ och 30 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ skall ha följande lydelse,

dels att den nya 2 kap. 6 § skall ha följande lydelse,

dels att det i balken skall införas fyra nya paragrafer, 29 kap. 2, 2 a, 2 b och 3 a §§, samt närmast före 2 kap. 6 och 7 §§ två nya rubriker av följande lydelse,

dels att det i balken närmast före 2 kap. 1 § skall införas en ny rubrik av lydelsen ”Tillämpning och bevisbörda”, närmast före 2 kap. 2 § skall införas en ny rubrik av lydelsen ”Hänsynsregler”, närmast före 2 kap. 8 § skall införas en ny rubrik av lydelsen ”Ansvar för skadad miljö” och närmast före 2 kap. 9 § skall införas en ny rubrik av lydelsen ”Slutavvägning”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.***Val av plats*****4 §**

För *verksamheter och åtgärder* som tar i anspråk mark- eller vattenområden annat än helt tillfälligt skall en *sådan* plats väljas som är lämplig med hänsyn till 1 kap. 1 §, 3 kap. och 4 kap.

För all verksamhet och alla åtgärder skall en *sådan* plats väljas att ändamålet kan uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

6 §

För *en verksamhet eller åtgärd* som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde skall det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet skall kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillståndsprövning enligt 9 och 11 kap., regeringens tillåtlig-hetsprövning enligt 17 kap. och prövning av verksamheter enligt 9 kap. 6 §, 11 kap. 9 a § och 12 kap.

¹ Senaste lydelse av 1 kap. 2 § 2000:600.

Nuvarande lydelse

Kraven på hänsyn enligt 2–6 §§ gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning skall särskilt beaktas nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. När det är fråga om totalförsvarsverksamhet eller om en åtgärd behövs för totalförsvaret, skall även detta förhållande beaktas vid avvägningen.

Avvägningen enligt första stycket får inte medföra att en miljökvantitetsnorm enligt 5 kap. åsidosätts.

Föreslagen lydelse

6 § skall bestämmelserna i 3 och 4 kap. tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Ett tillstånd eller en dispens får inte ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10). Små avvikelser får dock göras, om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas.

Rimlighetsavvägning

7 §

Kraven i 2–5 §§ och 6 § första stycket gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning skall särskilt beaktas nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. När det är fråga om en totalförsvarsverksamhet eller om en åtgärd behövs för totalförsvaret, skall även detta förhållande beaktas vid avvägningen.

får inte medföra att en miljökvantitetsnorm enligt 5 kap. åsidosätts.

16 kap.

13 §

Överklagbara domar eller beslut får överklagas av en ideell förening som enligt sina stadgar har till ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen, såvitt avser domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk. För att få överklaga domar och beslut skall en förening ha bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år och ha lägst 2 000 medlemmar.

Ideell förening får dock inte överklaga beslut som rör Försvars-

Överklagbara domar eller beslut får överklagas av en ideell förening som enligt sina stadgar har till ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen, såvitt avser domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk. *Detta gäller*

1. även i de fall överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet, och

2. även i de fall domen eller beslutet är resultatet av en pröv-

Nuvarande lydelse

makten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

En miljöorganisation som vill överklaga en dom eller ett beslut som avses i första stycket skall göra det innan tiden för överklagande gått ut för dem som varit parter eller annars såsom sakägare haft klagorätt i målet eller ärendet.

Föreslagen lydelse

ning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 6 eller 8 § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

För att få överklaga skall föreningen ha bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år och ha lägst 2 000 medlemmar. Föreningen får dock inte överklaga beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

29 kap.

1 §

Den som med uppsåt

1. *förorenar* mark, vatten eller luft på ett sätt som medför eller kan medföra sådana hälsorisker för människor eller sådana skador på djur eller växter som inte är av ringa betydelse eller annan betydande olägenhet i miljön,

2. *förvarar* avfall eller annat ämne på ett sätt som genom förorening kan medföra hälsorisker, skador eller annan olägenhet som anges under 1, eller

3. *orsakar* betydande olägenhet i miljön genom buller, skakning eller strålning

För miljöbrott döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. *orsakar* att det i mark, vatten eller luft släpps ut ett ämne som typiskt sett eller i det enskilda fallet medför eller kan medföra

a) *en förorening* som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse, eller

b) *någon annan betydande olägenhet* i miljön,

2. *förvarar eller bortscaffar* avfall eller annat ämne på ett sätt som kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse eller som kan medföra någon annan betydande olägenhet i miljön,

3. *orsakar en betydande olägenhet* i miljön genom buller, skakning eller strålning, eller

Nuvarande lydelse

döms, om inte behörig myndighet har tillåtit förfarandet, eller detta är allmänt vedertaget, för miljöbrott till böter eller fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, skall gärningsmannen dömas till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det vållat eller kunnat vålla varaktiga skador av stor omfattning eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art.

Om gärningen med hänsyn till omständigheterna kan anses försvarlig, döms inte till ansvar enligt denna paragraf.

Föreslagen lydelse

4. bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som ändrar yt- eller grundvattennivån på ett sätt som skadar eller kan skada människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse eller som medför eller kan medföra någon annan betydande olägenhet i miljön.

Är brottet grovt, döms för grovt miljöbrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om det har medfört eller kunnat medföra varaktiga skador av stor omfattning, om gärningen annars varit av särskilt farlig art eller innefattat ett medvetet risktagande av allvarligt slag eller om gärningsmannen, när det krävts särskild uppmärksamhet eller skicklighet, har gjort sig skyldig till en försummelse av allvarligt slag.

Om en behörig myndighet har tillåtit förfarandet, eller om förfarandet är allmänt vedertaget eller med hänsyn till omständigheterna kan anses försvarligt, döms inte till ansvar enligt denna paragraf.

2 §

Den som av oaktsamhet begår gärning som anges i 1 §, döms för vållande till miljöstörning till böter eller fängelse i högst två år.

För brott mot områdesskydd döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. i ett biotopskyddsområde bedriver en verksamhet eller vidtar någon annan åtgärd som kan skada naturmiljön och som är förbjuden enligt 7 kap. 11 § andra stycket,

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2. i ett strandskyddsområde uppför en byggnad eller vidtar någon annan åtgärd som är förbjuden enligt 7 kap. 16 §, eller

3. orsakar en skada eller en risk för skada på eller annan olägenhet för de miljövärden som avses att skyddas i en nationalpark, ett naturreservat, ett kulturresept, ett djur- och växtskyddsområde, ett vattenskyddsområde eller ett område som omfattas av ett interimistiskt förbud enligt 7 kap. 24 § genom att olovligen uppehålla sig i området eller där olovligen uppföra bebyggelse, stängsel eller upplag, utföra schaktning, muddring, uppodling, markavvattning, täkt, plantering eller avverkning, utöva jakt eller fiske, eller använda bekämpningsmedel.

Ansvar skall inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller 2 b §.

2 a §

För förseelse mot områdesskydd döms till böter den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot en föreskrift eller bestämmelse som med stöd av 7 kap. har meddelats eller i det enskilda fallet beslutats för skyddet av en nationalpark, ett naturreservat, ett kulturresept, ett biotopskyddsområde, ett djur- och växtskyddsområde, ett strandskyddsområde eller ett vattenskyddsområde. Detsamma skall gälla den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot ett interimistiskt förbud enligt 7 kap. 24 §.

Ansvar skall inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1, 2 eller 2 b §.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse**2 b §*

För artskyddsbrott döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. dödar, skadar, fångar eller stör djur, tar bort eller skadar ägg, rom eller bo, skadar eller förstör djurs fortplantningsområde eller viloplats i strid med en föreskrift om förbud som regeringen har meddelat med stöd av 8 kap. 1 §,

2. tar bort, skadar eller tar frö eller annan del av en växt i strid med en föreskrift om förbud som regeringen har meddelat med stöd av 8 kap. 2 §,

3. sätter ut ett djur eller en växt i naturmiljön i strid med en föreskrift om förbud som regeringen har meddelat med stöd av 8 kap. 3 §,

4. transporterar eller på annat sätt förflyttar, importerar, exporterar, förvarar, förevisar, preparerar, använder i vinstsyfte, förvärvar, säljer, hyr ut, byter eller byter ut, erbjuder sig att köpa, saluför eller innehar för försäljning djur, växt, ägg, rom, frö eller bo, eller del eller produkt därav, eller annan vara,

a) i strid med artikel 8.1, 8.5 eller 9.1 rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem², eller

b) i strid med en föreskrift om förbud eller tillstånd som regeringen har meddelat med stöd av 8 kap. 4 §, eller

5. bryter mot ett villkor eller en bestämmelse som i det enskilda fallet har beslutats med stöd av

a) artikel 8.3 eller 9.2 jämförd med artikel 11.3 rådets förordning (EG) nr 338/97, eller

b) en föreskrift som avses i 4 b.

² EGT L 61, 3.3.1997, s. 1 (Celex 31997R0338).

Nuvarande lydelse

Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet tar befattning med en kemisk produkt eller vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt, utan att vidta de skyddsåtgärder, produktval eller försiktighetsmått i övrigt som behövs på grund av produktens eller varans inneboende egenskaper för att hindra eller motverka skador på människor eller i miljön, döms för miljöfarlig kemikaliehantering till böter eller fängelse i högst två år.

Föreslagen lydelse

Är brottet grovt, döms för grovt artskyddsbrott till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om det har avsett en särskilt hotad, sällsynt eller annars skyddsvärd art eller om det har utgjort led i en brottslighet som utförts systematiskt och under lång tid, i stor omfattning eller i vinstsyfte.

Ansvar skall inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §.

3 §

För miljöfarlig kemikaliehantering döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet tar befattning med en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt utan att vidta de skyddsåtgärder, produktval eller försiktighetsmått i övrigt som behövs på grund av produktens, organismens eller varans inneboende egenskaper och genom denna underlåtenhet orsakar eller riskerar att orsaka skada på människor eller i miljön.

Detsamma gäller den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot ett förbud att sprida bekämpningsmedel enligt 14 kap. 18 § andra stycket eller 14 kap. 19 § första stycket,

2. bryter mot ett förbud eller en föreskrift om en skyddsåtgärd, ett produktval eller ett annat försiktighetsmått som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap.,

Nuvarande lydelse

Till ansvar enligt första stycket döms inte, om ansvar för gärningen kan utdömas enligt 1 eller 2 §.

Föreslagen lydelse

3. bryter mot ett förbud eller en begränsning för att producera, använda eller på marknaden släppa ut ett ämne, en produkt eller en utrustning enligt artikel 3, 4, 5 eller 22 Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 av den 29 juni 2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet³, eller

4. genom att på marknaden släppa ut ett tvätt- eller rengöringsmedel eller en tensid för ett sådant medel utan att iaktta en skyldighet enligt artikel 3 eller 4 Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 av den 31 mars 2004 om tvätt- och rengöringsmedel⁴

Ansvar skall inte dömas ut enligt denna paragraf, om

1. ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §,

2. ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 6 § eller om ansvar enligt 6 § inte skall dömas ut till följd av 6 § andra stycket, eller

3. ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 9 § första stycket 9.

3 a §

För olovlig kemikaliehantering döms till böter den som med uppsåt eller av oaktsamhet tar befattning med en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt i strid med ett förbud enligt en föreskrift som en myndighet har meddelat med stöd av regeringens bemyndigande enligt 14 kap.

Ansvar skall inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 eller 3 §.

³ EGT L 244, 29.9.2000, s. 1 (Celex 32000R2037).

⁴ EUT L 104, 8.4.2004, s. 1 (Celex 32004R0648).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §⁵

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar någon annan åtgärd utan att ha inhämtat tillåtighetsbeslut, tillstånd, godkännande eller medgivande eller gjort en anmälan som föreskrivs i denna balk eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, döms för otillåten miljöverksamhet till böter eller fängelse i högst två år.

Detsamma gäller den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot villkor som meddelats i samband med tillåtighetsbeslut, tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken eller vid omprövning av sådana tillstånd eller villkor.

För otillåten miljöverksamhet döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utan tillstånd eller godkännande eller utan att ha gjort en anmälan, eller efter att ha gjort en anmälan påbörjar en verksamhet eller åtgärd utan att iaktta en föreskriven tidsfrist, allt enligt vad som krävs i

a) bestämmelsen i 7 kap. 28 a § om skydd för särskilda naturområden, om verksamheten eller åtgärden inte omfattas av ett tillstånd eller en dispens enligt bestämmelserna i 9 eller 11–15 kap.,

b) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 6 § om miljöfarliga verksamheter,

c) bestämmelsen i 9 kap. 6 § fjärde stycket om anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter,

d) bestämmelserna i 11 kap. eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 11 kap. om vattenverksamheter,

e) bestämmelsen i 11 kap. 9 b § tredje stycket om anmälningspliktiga vattenverksamheter,

f) bestämmelsen i 11 kap. 22 § om att ta en anläggning för bortledande av grundvatten ur bruk,

g) bestämmelsen i 12 kap. 6 § eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 12 kap. 6 § om att en verksamhet eller åtgärd skall anmälas för samråd,

h) bestämmelsen i 13 kap. 12 § om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer och om att släppa ut produkter som innehåller eller består av sådana organismer på marknaden,

⁵ Senaste lydelse 2001:437

Nuvarande lydelse

Till ansvar enligt första eller andra stycket döms inte om ansvar för gärningen kan utdömas enligt 1 § eller 2 §.

I fråga om verksamhet eller åtgärd som omfattas av tillståndsplikt enligt 7 kap. 28 a § döms inte

Föreslagen lydelse

i) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 16 § om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer,

j) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 11 § om att förhandsanmäla tillverkning eller införsel av en kemisk produkt eller bioteknisk organism,

k) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 12 § om import, yrkesmässig överlåtelse och annan hantering av särskilt farliga kemiska produkter och biotekniska organismer,

l) bestämmelsen i 14 kap. 13 § om import, utsläppande på marknaden och användning av kemiska och biologiska bekämpningsmedel,

m) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 24 § om hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter och biotekniska organismer,

n) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 25 § om tillstånd för yrkesmässig transport av avfall, eller

o) bestämmelserna i 17 kap. om regeringens tillåtlighetsprövning, eller

2. bryter mot ett villkor eller en bestämmelse i det tillstånd eller i det beslut om tillåtlighet, godkännande eller dispens som gäller för verksamheten eller åtgärden och som har meddelats med stöd av balken.

Ansvar skall inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller om gärningen omfattas av en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 30 kap. 1 § om skyldighet att betala miljöskatt.

Nuvarande lydelse

till ansvar enligt första stycket denna paragraf, om tillstånd eller dispens för verksamheten har lämnats till följd av bestämmelserna i 9 eller 11–15 kap.

Föreslagen lydelse

5 §

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet i strid mot vad som föreskrivs i denna balk eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, underlåter att lämna underrättelse eller uppgift eller lämnar en oriktig uppgift och därigenom försvårar en tillståndsprövning eller en tillsynsmyndighets verksamhet, döms för försvårande av miljökontroll till böter eller fängelse i högst två år.

För försvårande av miljökontroll döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1 lämnar en oriktig uppgift i en ansökan, anmälan eller annan handling som skall ges in till en myndighet enligt en bestämmelse i denna balk, enligt en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av balken eller enligt en bestämmelse som i det enskilda fallet har beslutats med stöd av balken eller regeringens föreskrifter, om uppgiften från miljö- eller hälso-skyddssynpunkt har betydelse för en myndighets prövning eller tillsyn,

2. i fråga om en verksamhet eller åtgärd som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt bestämmelserna i 9, 11, 13 eller 14 kap. eller enligt föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av de bestämmelserna bryter mot en föreskrift som regeringen har meddelat om skyldighet att underrätta tillsynsmyndigheten om en driftstörning i verksamheten eller liknande händelse som kan skada människors hälsa eller miljön,

3. bryter mot bestämmelsen i 10 kap. 9 § om skyldighet att underrätta tillsynsmyndigheten om en upptäckt förorening,

4. i fråga om innesluten användning, avsiktlig utsättning eller utsläppande på marknaden av genetisk modifierade organismer bryter mot en föreskrift som regeringen

Nuvarande lydelse

Den som i något annat fall än som avses i 5 § med uppsåt eller av oaktsamhet

1. inte ger in en handling med uppgifter som skall ges in enligt balken, eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, eller i en sådan handling lämnar oriktig uppgift eller utelämnar uppgift, eller

2. underlåter att fullgöra i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken skyldighet att märka en produkt som innehåller eller består av genetiskt modifierade organismer eller en kemisk produkt, en bioteknisk organism eller en vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt

döms, om åtgärden eller underlåtenheten är ägnad att försvåra bedömningen av riskerna för att människors hälsa eller miljön skall skadas, för bristfällig miljöinformation till böter eller fängelse i högst ett år.

Föreslagen lydelse

har meddelat med stöd av 13 kap. om skyldighet att anmäla kännedom om nya uppgifter eller ändrade förhållanden,

5. i fråga om yrkesmässig tillverkning eller införsel av kemiska produkter bryter mot en föreskrift som regeringen har meddelat enligt 14 kap. 10 § om skyldighet att anmäla produkterna för registrering i ett produktregister, eller

6. i fråga om tillverkning eller utsläppande på marknaden av kemiska produkter eller biotekniska organismer bryter mot bestämmelserna i 14 kap. 23 § om skyldighet att underrätta om skadliga verkningar.

6 §

För bristfällig miljöinformation döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. i fråga om kemiska produkter eller biotekniska organismer bryter mot bestämmelserna om produktinformation i 14 kap. genom att

a) felaktigt klassificera eller låta bli att klassificera en produkt med avseende på hälso- och miljöfarlighet när det gäller farliga ämnen eller beredningar enligt vad som krävs i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av bestämmelserna i 14 kap.,

b) låta bli att märka en produkt eller att lämna annan produktinformation enligt vad som krävs i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av bestämmelserna i 14 kap.,

c) låta bli att med en lämplig symbol eller beteckning för fara eller risk eller med annan tydlig varningstext märka en produkt eller på annat sätt lämna produktinformation, om märkningen eller

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

informationen behövs till skydd för människors hälsa eller miljön, eller
d) lämna oriktig eller bristfällig produktinformation,

2. i fråga om kemiska produkter bryter mot en bestämmelse i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 304/2003 av den 28 januari 2003 om export och import av farliga kemikalier⁶ genom att

a) låta bli att märka en produkt med en farosymbol, en farobeteckning, en riskfras eller ett varningsmärke enligt vad som krävs i förordningens artikel 16.1,

b) låta bli att lämna säkerhetsdatablad enligt vad som krävs i förordningens artikel 16.3, eller

c) lämna oriktig uppgift i märkningen eller säkerhetsdatabladet, eller

3. i fråga om tvätt- eller rengöringsmedel bryter mot Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 av den 31 mars 2004 om tvätt- och rengöringsmedel⁷ genom att låta bli att märka förpackningar enligt vad som krävs i förordningens artikel 11.

Ansvar skall inte dömas ut enligt denna paragraf, om underlåtenheten eller den oriktiga eller bristfälliga informationen varit sådan att den inte kunnat försvåra bedömningen av risken för skada på människors hälsa eller i miljön. Ansvar skall inte heller dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 9 § första stycket 9

8 §⁸

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet *bryter mot*

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

⁶ EUT L 63, 6.3.2003, s. 1 (Celex 32003R0304).

⁷ EUT L 104, 8.4.2004, s. 1 (Celex 32004R0648).

⁸ Senaste lydelse 2003:890.

Nuvarande lydelse

1. föreskrift för totalförsvaret meddelad med stöd av 1 kap. 5 § om överträdelse av den lagbestämmelse från vilken *avvikelse* har föreskrivits är straffbelagd,

2. i beslut om naturreservat eller kulturresevat angivna inskränkningar i rätten att använda mark enligt 7 kap. 5 § andra eller tredje stycket,

3. förbud att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder inom biotopskyddsområde enligt 7 kap. 11 §,

4. föreskrifter som behövs för särskilt skydd för djur eller växter enligt 7 kap. 12 §,

5. förbud att inom strandskyddsområde uppföra ny byggnad eller vidta annan åtgärd i strid mot 7 kap. 16 §,

6. föreskrifter om försiktighetsmått inom miljöskyddsområde meddelade med stöd av 7 kap. 20 §,

7. föreskrifter om inskränkning inom vattenskyddsområde meddelade med stöd av 7 kap. 22 §,

8. interimistiskt förbud enligt 7 kap. 24 § första stycket,

9. föreskrifter om förbud till skydd för djur- och växtarter meddelade med stöd av 8 kap. 1 eller 2 §,

10. föreskrifter om förbud eller föreskrifter om särskilda villkor för att sätta ut djur- eller växtarter meddelade med stöd av 8 kap. 3 §,

11. föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap. 4 § genom att ta sådan befattning med djur, växter, ägg, rom, bon eller produkter av djur eller växter som strider mot en sådan föreskrift eller mot ett villkor i beslut i enskilt fall,

12. föreskrifter eller beslut om förbud mot utsläpp av avloppsvatten m.m. meddelade med stöd av 9 kap. 4 §,

Föreslagen lydelse

1. bryter mot en föreskrift för totalförsvaret som har meddelats med stöd av 1 kap. 5 §, om en överträdelse av den lagbestämmelse från vilken *avvikelsen* har föreskrivits är straffbelagd,

2. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått inom ett miljöskyddsområde, som regeringen har meddelat med stöd av 7 kap. 20 §,

3. bryter mot en föreskrift eller ett beslut om förbud mot utsläpp av avloppsvatten m.m. som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 4 §,

Nuvarande lydelse

13. föreskrifter om försiktighetsmått vid miljöfarlig verksamhet meddelade med stöd av 9 kap. 5 §,

14. inskränkningar, villkor eller anmälningsskyldighet föreskrivna beträffande miljöriskområde enligt 10 kap. 12 §,

15. skyldighet att underhålla en vattenanläggning enligt 11 kap. 17 § första stycket eller 20 § första stycket eller 21 § första stycket,

16. förbud att påbörja en verksamhet enligt 12 kap. 6 § tredje stycket,

17. förbud till skydd för naturmiljön enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket,

18. särskilda föreskrifter om utredning och försiktighetsmått vid genteknisk verksamhet meddelade med stöd av 13 kap. 8 eller 11 §,

19. förbud att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg enligt 14 kap. 18 § andra stycket,

20. förbud att sprida bekämpningsmedel mot lövsly enligt 14 kap. 1 § första stycket,

21. föreskrifter som avser förbränning, handel, överlåtelse eller införsel av bränslen meddelade med stöd av 14 kap. 21 §,

22. föreskrifter i fråga om hantering, införsel eller utförsel av kemiska produkter eller biotekniska organismer meddelade med stöd av 14 kap. 24 §,

Föreslagen lydelse

4. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått vid miljöfarlig verksamhet som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 5 §,

5. i ett miljöriskområde som avses i 10 kap. 12 § vidtar en åtgärd som ökar belastningen av föroreningar i eller omkring området, annars försämrar den miljömässiga situationen eller försvårar efterbehandlingsåtgärder,

6. bryter mot den skyldighet att underhålla en vattenanläggning som följer av 11 kap. 17 § första stycket, 20 § första stycket eller 21 § första stycket,

7. bryter mot ett förbud till skydd för naturmiljön enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket,

8. bryter mot bestämmelsen i 13 kap. 8 § om utredning innan en genteknisk verksamhet påbörjas eller mot en föreskrift om utredningen som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 9 §,

9. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått vid genteknisk verksamhet som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 11 §,

Nuvarande lydelse

23. förbud att hantera, föra in eller föra ut kemisk produkt eller bioteknisk organism enligt 14 kap. 25 §,

24. förbud mot dumpning eller förbränning av avfall enligt 15 kap. 31 §,

25. skyldighet att göra anmälan eller lämna uppgifter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 304/2003 av den 28 januari 2003 om export och import av farliga kemikalier eller att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 793/93 av den 23 mars 1993 om bedömning och kontroll av risker med existerande ämnen,

26. förbud eller skyldighet att lämna uppgifter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 av den 29 juni 2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet, senast ändrad genom förordning (EG) nr 2039/2000,

27. bestämmelser om transport och därigenom transporterar avfall i strid mot rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen, senast ändrad genom kommissionens förordning (EG) 2557/2001,

28. bestämmelser i, eller villkor i beslut i enskilt fall som meddelats med stöd av, rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem, senast ändrad genom kommissionens förordning (EG) nr 1497/2003, såvitt avser import till Sverige, export och re-export från Sverige, handel med artificiellt förökade växter, transport och transitering eller köp, försäljning och annan kommersiell åtgärd.

Föreslagen lydelse

10. bryter mot förbudet mot dumpning eller förbränning av avfall enligt 15 kap. 31 §,

11. bryter mot en bestämmelse om transport och därigenom transporterar avfall i strid med artikel 3, 5, 6, 8–10, 14–17 eller 19–24 rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallsstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen⁹, eller

⁹ EGT L 30, 6.2.1993, s. 1 (Celex 31993R0259).

Nuvarande lydelse

För försök till brott mot första stycket 24 döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Till ansvar enligt första eller andra stycket döms inte, om ansvar kan *ä dömas* enligt 1 eller 2 §.

Föreslagen lydelse

12. bryter mot ett förbud mot fiske som i det enskilda fallet har beslutats med stöd av 28 kap. 13 §.

För försök till brott mot första stycket 10 döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Ansvar skall inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller 9 § första stycket 5.

9 §¹⁰

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot

Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot bestämmelsen i artikel 6.3 rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem¹¹ om skyldighet att i en ansökan lämna uppgift om tidigare beslut om avslag,

1. föreskrifter om allmänhetens uppträdande meddelade med stöd av 7 kap. 30 §,

2. föreskrifter om förbud mot djurhållning meddelade med stöd av 9 kap. 11 §,

3. föreskrifter till skydd mot olägenheter för människors hälsa meddelade med stöd av 9 kap. 12 §,

2. bryter mot en föreskrift eller ett beslut i ett enskilt fall om tomgångskörning eller gatumusik som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 9 kap. 12 §,

4. skyldighet att göra anmälan enligt 11 kap. 15 § tredje stycket om arbeten som kan skada fisket,

5. föreskrifter rörande skötsel av jordbruksmark meddelade med stöd av 12 kap. 8 §,

3. bryter mot en föreskrift om skötsel av jordbruksmark som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 12 kap. 8 §,

¹⁰ Senaste lydelse 2003:518.

¹¹ EGT L 61, 3.3.1997, s. 1 (Celex 31997R0338).

Nuvarande lydelse

6. föreskrifter om begränsning av djurantalet i ett jordbruk m.m. meddelade med stöd av 12 kap. 10 §,

Föreslagen lydelse

4. bryter mot en föreskrift om hantering av gödsel som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 12 kap. 10 §,

5. vid en sådan odling av genetiskt modifierade organismer som omfattas av ett tillstånd enligt 13 kap. 12 § bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 13 kap. 11 §,

6. bryter mot en föreskrift om märkning av genetiskt modifierade organismer som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 13 kap. 18 §,

7. bryter mot en bestämmelse om spårbarhet eller märkning enligt artikel 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.6, 5.1 eller 5.2 Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1830/2003 av den 22 september 2003 om spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade organismer och spårbarhet av livsmedel och foderprodukter som är framställda av genetiskt modifierade organismer och om ändring av direktiv 2001/18/EG¹²,

8. bryter mot en bestämmelse om information, identifiering, dokumentation eller anmälan enligt artikel 6, 12 eller 13 Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1946/2003 av den 15 juli 2003 om gränsöverskridande förflyttning av genetiskt modifierade organismer.¹³,

9. bryter mot en föreskrift om innehållsförteckning eller märkning av kosmetiska och hygieniska produkter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 24 §,

¹² EUT L 268, 18.10.2003, s. 24 (Celex 32003R1830).

¹³ EUT L 287, 5.11.2003, s. 1 (Celex 32003R1946).

Nuvarande lydelse

7. förbud eller föreskrifter om transport enligt 15 kap. 21 § genom att yrkesmässigt eller annars i större omfattning samla in och forsla bort avfall,

8. föreskrifter om borttransport meddelade med stöd av 15 kap. 25 § första stycket 2,

9 nya eller ändrade villkor för vilthägn enligt 24 kap. 12 §,

10. förbud mot fiske enligt 28 kap. 13 §,

11. skyldighet enligt rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem, senast ändrad genom kommissionens förordning (EG) nr 2476/2001, att i en ansökan eller annan handling lämna uppgift om förhållanden av betydelse för tillstånd eller tillsyn.

Föreslagen lydelse

10. bryter mot skyldigheten att lämna information enligt artikel 9 Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 av den 31 mars 2004 om tvätt- och rengöringsmedel¹⁴,

11. bryter mot bestämmelsen i 15 kap. 21 § första stycket eller en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 21 § andra stycket om förbud att ta befattning med en avfallstransport, genom att yrkesmässigt eller annars i större omfattning samla in och forsla bort avfall, eller

12. bryter mot en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 25 § första stycket 2 genom att för borttransport lämna annat avfall än hushållsavfall till den som inte har det tillstånd som krävs för en sådan transport.

Ansvar skall inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §.

¹⁴ EUT L 104, 8.4.2004, s. 1 (Celex 32004R0648).

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*11 §¹⁵

Om gärning som avses i 3–10 §§ är att anse som ringa, döms inte till ansvar.

Om en gärning som avses i 2, 2 a, 2 b, 3 eller 3 a §, 4 § första stycket 2, 5 § första stycket 1 eller 7, 8 eller 9 § är att anse som ringa, döms inte till ansvar. En gärning är att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som är avsett att skyddas genom straffbestämmelsen.

Till ansvar enligt detta kapitel döms inte om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken eller om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Om ett vitesföreläggande har överträtts, döms inte till ansvar enligt detta kapitel för en gärning som omfattas av föreläggandet.

Om en gärning som avses i 4–10 §§ kan föranleda miljöskatt och inte kan antas föranleda annan påföljd än böter, får åtal väckas av åklagare endast om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Om en gärning som avses i 1–9 §§ kan föranleda miljöskatt och inte kan antas föranleda annan påföljd än böter, får åtal väckas av åklagare endast om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

¹⁵ Senaste lydelse 2003:518.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*12 §¹⁶

Djur, växter, produkter som utvunnits av djur eller växter, utbrutet material vid täktverksamhet, kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor innehållande kemiska produkter eller genetiskt modifierade organismer eller produkter som innehåller eller består av genetiskt modifierade organismer, vilka har varit föremål för brott enligt 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 eller 10 § får förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller värdet av egendomen eller utbytet av sådant brott.

Fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid brott enligt 1–4, 8, 9 eller 10 § får förklaras förverkade om det behövs för att förebygga brott eller annars finns särskilda skäl. I stället för hjälpmedlet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

Djur, växter, produkter som utvunnits av djur eller växter, utbrutet material vid täktverksamhet, kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor innehållande kemiska produkter eller genetiskt modifierade organismer eller produkter som innehåller eller består av genetiskt modifierade organismer vilka har varit föremål för brott enligt 1 §, 2 § första stycket, 2 a §, 3 § första stycket eller 4, 5, 6 eller 8 § får förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller värdet av egendomen eller utbytet av *ett* sådant brott.

Fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid brott enligt 1 §, 2 § första stycket, 3 § första stycket eller 4, 5, 6 eller 8 § får förklaras förverkade om det behövs för att förebygga brott eller annars finns särskilda skäl. I stället för hjälpmedlet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

13 §

Den som begått brott enligt 8 § första stycket 24 döms vid svensk domstol, även om 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken inte är tillämplig. Har brottet förövats i Sveriges ekonomiska zon, får åtal väckas vid den tingsrätt vars domkrets är närmast den plats där brottet förövades.

Den som begått brott enligt 8 § första stycket 10 döms vid svensk domstol, även om 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken inte är tillämplig. Har brottet förövats i Sveriges ekonomiska zon, får åtal väckas vid den tingsrätt vars domkrets är närmast den plats där brottet förövades.

¹⁶ Senaste lydelse 2005:284.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

14 §

Om någon som ådragit sig ansvar enligt 1 eller 2 §, frivilligt avvärjt en sådan fara eller verkan som anges där innan avsevärd olägenhet har uppkommit, får dömas till lindrigare straff än vad som för föreskrivet för gärningen.

Om någon som ådragit sig ansvar enligt 1 §, frivilligt *har* avvärjt en sådan fara eller verkan som anges där innan *en* avsevärd olägenhet har uppkommit, får dömas till lindrigare straff än vad som för föreskrivet för gärningen.

30 kap.

1 §

En särskild avgift (miljösanktionsavgift) skall betalas av en näringsidkare som vid bedrivandet av näringsverksamhet

1. åsidosätter föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk,

2. påbörjar en verksamhet som är tillståndspliktig eller anmälningspliktig enligt denna balk eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken, utan att tillstånd har meddelats eller anmälan har gjorts, eller

3. åsidosätter tillstånd eller villkor som har meddelats med stöd av denna balk eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en särskild avgift (miljösanktionsavgift) skall betalas av den som

1. påbörjar en verksamhet som är tillståndspliktig eller anmälningspliktig enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, utan att tillstånd har getts eller anmälan har gjorts,

2. åsidosätter villkor eller andra bestämmelser i ett tillstånd som har beslutats med stöd av denna balk eller med stöd av föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, eller

3. åsidosätter andra bestämmelser i denna balk, föreskrifter som har meddelats med stöd av balken eller bestämmelser i EG:s förordningar inom balkens tillämpningsområde.

Avgiftens storlek skall framgå av föreskrifterna. Avgiften skall uppgå till minst 1 000 kronor och högst 1 000 000 kronor. När avgiftens storlek bestäms, skall hänsyn tas till överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser

Nuvarande lydelse

Detta gäller dock endast för sådana överträdelser för vilka regeringen har föreskrivit om avgift enligt 2 §.

Miljösanktionsavgift skall tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet. Miljösanktionsavgift skall dock inte tas ut om det är uppenbart oskäligt.

Miljösanktionsavgiften skall tillfalla staten.

*Föreslagen lydelse*2 §¹⁷

En miljösanktionsavgift skall tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet.

Avgiften behöver dock inte tas ut om det vore oskäligt med hänsyn till

1. sjukdom som medfört att den avgiftsskyldige inte förmått att på egen hand eller genom att uppdra åt någon annan göra det som ålegat den avgiftsskyldige,

2. att överträdelsen berott på en omständighet som inte kunnat eller borde ha förutsetts eller som den avgiftsskyldige inte kunnat påverka,

3. vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika att en överträdelse skulle inträffa, eller

4. att överträdelsen har föranlett straff enligt bestämmelserna i 29 kap.

Miljösanktionsavgiften skall tillfalla staten.

Regeringen meddelar föreskrifter om de överträdelser för vilka miljösanktionsavgift skall betalas och om avgiftens storlek för olika överträdelser. När avgiftens storlek bestäms, skall hänsyn tas till överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser.

¹⁷ Senaste lydelse 2003:518.

Nuvarande lydelse

Miljösanktionsavgiften skall uppgå till minst 1 000 kronor och högst 1 000 000 kronor

Föreslagen lydelse

4 §

Beslut om att ta ut miljösanktionsavgift skall delges verksamhetsutövaren.

Ett beslut om att ta ut en miljösanktionsavgift skall delges den avgiftsskyldige.

5 §

Miljösanktionsavgift skall betalas inom trettio dagar efter det att avgiften har beslutats eller den längre tid som anges i beslutet.

En miljösanktionsavgift skall betalas inom trettio dagar efter det att beslutet om att ta ut avgiften har delgetts enligt 4 §, om tillsynsmyndigheten i beslutet inte har bestämt en senare tidpunkt.

Beslut om miljösanktionsavgift får efter sista betalningsdagen verkställas såsom en dom som har vunnit laga kraft.

Beslutet om miljösanktionsavgift får efter sista betalningsdagen verkställas såsom en dom som har vunnit laga kraft.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

2. I fråga om bestämmelser som under tiden från och med den 1 januari 1999 till och med den 31 december 2006 har meddelats i ett tillstånd eller i ett beslut om tillåtlighet, godkännande eller dispens, skall straffbestämmelsen i 29 kap. 4 § första stycket 2 tillämpas endast om den i tillståndet eller beslutet intagna bestämmelsen uttryckligen har rubricerats som villkor.

3. Bestämmelsen i 30 kap. 1 § skall endast tillämpas på överträdelse som ägt rum efter att denna lag har trätt i kraft.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 17 och 28 §§ lagen (1998:811) om införande av miljöbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Om en vattenanläggning har tillkommit utan tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre lagstiftning eller om tillståndsfrågan beträffande en sådan anläggning är oklar, får den som äger anläggningen eller avser att utnyttja den för vattenverksamhet begära prövning av anläggningens laglighet hos miljödomstolen.

Begärs tillstånd att ändra en vattenanläggning som har tillkommit utan tillstånd före miljöbalkens ikraftträdande, skall ansökan samtidigt göras om prövning av anläggningens laglighet.

Andra stycket gäller också när ansökan görs enligt 28 kap. 12 § miljöbalken.

En lagligförklaring får förenas med villkor.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett sådant villkor, döms till böter eller fängelse i högst två år.

Om en gärning som avses i femte stycket är att anse som ringa, döms inte till ansvar. En gärning är att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som är avsett att skyddas genom straffbestämmelsen.

28 §

Mål som gäller lagligförklaring enligt 17 § denna lag skall utgöra ansökningsmål enligt 21 kap. 1 § miljöbalken.

Reglerna i 16 kap. 13 § miljöbalken om en ideell förenings rätt att överklaga gäller även i de fall den överklagbara domen eller beslutet avser en lagligförklaring.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

2. Bestämmelsen i 17 § femte stycket skall inte tillämpas på villkor som meddelats under tiden från och med den 1 januari 1999 till och med den 31 december 2006.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn

Härigenom föreskrivs att 1 b § lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 b §¹⁸

En miljökonsekvensbeskrivning skall ingå i ett ärende enligt denna lag.

Innan miljökonsekvensbeskrivningen upprättas skall den som avser att inleda ett ärende enligt denna lag samråda enligt 6 kap. 4 § första–tredje styckena med Sjöfartsverket, berörda länsstyrelser och enskilda.

När det gäller förfarandet för att upprätta miljökonsekvensbeskrivningen och kraven på denna samt planer och planeringsunderlag skall 6 kap. 3 §, 4 § första–tredje styckena, 5 § andra stycket, 6–8, 10, 19 och 20 §§ miljöbalken tillämpas. Vad som där föreskrivs om länsstyrelse skall gälla den länsstyrelse inom vars område verksamheten huvudsakligen skall bedrivas.

Miljökonsekvensbeskrivningen skall godkännas av berörda länsstyrelser innan beslut fattas om att inrätta, utvidga eller avlysa allmän farled eller allmän hamn. Beslut i fråga om godkännande av miljökonsekvensbeskrivningen får inte överklagas.

I samband med prövningen av ett ärende enligt denna lag skall miljökonsekvensbeskrivningen och resultatet av samråd och yttranden beaktas.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2006.

¹⁸ Senaste lydelse 2005:576.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

1. Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

*Regeringens förslag**Utskottets förslag***29 kap.**11 §¹

Om en gärning som avses i 2, 2 a, 2 b, 3 eller 3 a §, 4 § första stycket 2, 5 § första stycket 1 eller 7, 8 eller 9 § är att anse som ringa, döms inte till ansvar. En gärning är att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som är avsett att skyddas genom straffbestämmelsen.

Om en gärning som avses i 2, 2 a, 2 b, 3 eller 3 a §, 4 § första stycket 2, 5 § 1 eller 7, 8 eller 9 § är att anse som ringa, döms inte till ansvar. En gärning är att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som är avsett att skyddas genom straffbestämmelsen.

Till ansvar enligt detta kapitel döms inte om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken eller om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Om ett vitesföreläggande har överträtts, döms inte till ansvar enligt detta kapitel för en gärning som omfattas av föreläggandet.

Om en gärning som avses i 1-9 §§ kan föranleda miljö sanktionsavgift och inte kan antas föranleda annan påföljd än böter, får åtal väckas av åklagare endast om åtal är påkallat från allmän synpunkt

12 §²

Djur, växter, produkter som utvunnits av djur eller växter, utbrutet material vid täktverksamhet, kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor innehållande kemiska produkter eller genetiskt modifierade organismer eller produkter som innehåller eller består av genetiskt modifierade organismer vilka har varit föremål för brott enligt 1 §, 2 § första stycket, 2 a §, 3 § första stycket eller 4, 5, 6 eller 8 § får förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller värdet av egendomen eller utbytet av ett sådant brott.

Djur, växter, produkter som utvunnits av djur eller växter, utbrutet material vid täktverksamhet, kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor innehållande kemiska produkter eller genetiskt modifierade organismer eller produkter som innehåller eller består av genetiskt modifierade organismer, vilka har varit föremål för brott enligt 1, 2, 2 b, 3, 4, 5, 6 eller 8 § får förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller värdet av egendomen eller utbytet av ett sådant brott.

¹ Senaste lydelse 2003:518² Senaste lydelse 2005:284

Fortsaffningsmedel och *andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid brott enligt 1 §, 2 § första stycket, 3 § första stycket eller 4, 5, 6 eller 8 §* får förklaras förverkade om det behövs för att förebygga brott eller annars finns särskilda skäl. *I stället för hjälpmedlet* kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

Fortsaffningsmedel och *annan egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt 1, 2, 2 b, 3, 4, 5, 6 eller 8 §* får förklaras förverkade, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl. *Detsamma gäller egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid sådana brott, om brottet har fullbordats eller om förfarandet har utgjort ett straffbart försök. I stället för egendomen* kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

14 §

Om någon som ådragit sig ansvar enligt 1 §, frivilligt har avvärjt en sådan fara eller verkan som anges där innan en avsevärd olägenhet har uppkommit, får dömas till lindrigare straff än vad som *för* föreskrivet för gärningen.

Om någon som ådragit sig ansvar enligt 1 §, frivilligt har avvärjt en sådan fara eller verkan som anges där innan en avsevärd olägenhet har uppkommit, får dömas till lindrigare straff än vad som *är* föreskrivet för gärningen.

2. Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken

Regeringens förslag

Utskottets förslag

17 §

Om en vattenanläggning har tillkommit utan tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre lagstiftning eller om tillståndsfrågan beträffande en sådan anläggning är oklar, får den som äger anläggningen eller avser att utnyttja den för vattenverksamhet begära prövning av anläggningens laglighet hos miljödomstolen.

Begärs tillstånd att ändra en vattenanläggning som har tillkommit utan tillstånd före miljöbalkens ikraftträdande, skall ansökan samtidigt göras om prövning av anläggningens laglighet.

Andra stycket gäller också när ansökan görs enligt 28 kap. 12 § miljöbalken.

Andra stycket gäller också när ansökan görs enligt 28 kap. 12 § miljöbalken *om att få använda någon annans anläggning. Den som gör en sådan ansökan får även begära prövning av anläggningens laglighet.*

En lagligförklaring får förenas med villkor.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett sådant villkor, döms till böter eller fängelse i högst två år.

Om en gärning som avses i femte stycket är att anse som ringa, döms inte till ansvar. En gärning är att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som är avsett att skyddas genom straffbestämmelsen.